

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV PRAHA

Šrobárova 48, 100 42 Praha 10, Česká republika



VÝROČNÍ ZPRÁVA

ZA ROK 2003

Státní zdravotní ústav Praha, 2004

OBSAH

1	Postavení a úkoly SZÚ v ochraně a podpoře veřejného zdraví	4
2	Činnost center, odborných pracovišť	5
2.1	Centrum hygieny potravinových řetězců	5
2.2	Centrum zdraví a životních podmínek	8
2.3	Centrum hygieny životního prostředí	11
2.4	Centrum epidemiologie a mikrobiologie	15
2.5	Centrum hygieny práce a nemocí z povolání	18
2.6	Centrum pro kvalitu ve zdravotnictví	21
2.7	Oddělení veterinárních služeb	24
2.8	Středisko vědeckých informací	26
2.9	Oddělení biostatistiky a informatiky	28
2.10	Ekonomický odbor	30
3	Profesní a věková struktura zaměstnanců	36
4	Vědecko-výzkumná činnost.....	38
5	Postgraduální vzdělávání	46
6	Činnost referenčních laboratoří a pracovišť, metodické vedení	48
7	Mezinárodní spolupráce	51
8	Publikační činnost	55
9	Ediční činnost	56
10	Statut Státního zdravotního ústavu	60

ŘEDITEL

Kancelář ředitele
VaV / Zahr. cesty

Právní oddělení

Útvar krizového
managementu

Oddělení biostatistiky
a informatiky

Středisko vědeckých
informací

Vědecká rada
Kolegium VR

Poradní sbory

**Centrum
epidemiologie
a mikrobiologie**

18 OS

24 NRL

1 NRC

**Centrum
zdraví a životních
podmínek**

14 OS

4 NRL

6 NRC

**Centrum
pracovního
lékařství**

9 OS

3 NRL

2 NRP

1 NRC

**EKONOMICKO-
TECHNICKÝ
náměstek**

Přípravná půd
a umývárny

Ekonomický
odbor

Technický
odbor

Oddělení
veterinárních
služeb

Zaměstna-
necký odbor

Provozní
odbor

Odd. bezpeč.
práce a požár.
ochrany

**Centrum
hygieny životního
prostředí**

6 OS

5 NRL

**Centrum hygieny
potravinových
řetězců Brno**

3 OS

1 NRL

1 NRC

**Centrum
pro kvalitu
ve zdravotnictví**

Stř. pro
kvalitu
laboratoří

Stř. rozvoje
kvality a
bezpečnosti
ve zdravot-
nictví

1 POSTAVENÍ A ÚKOLY SZÚ V OCHRANĚ A PODPOŘE VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

Zákonem č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví, v platném znění jeho § 86, byl Státní zdravotní ústav zřízen jako zdravotnické zařízení, příspěvková organizace Ministerstva zdravotnictví ČR. Toto zákonné rozhodnutí nabylo platnosti k 1.1.2003 a tím byla zahájena nová éra ústavu, navazující na jeho dlouholetý vývoj a rozvoj, sice občas přerušovaný různými organizačními peripetemi, které však nikdy nesnižily jeho odbornou kvalitu. 1.1.2003 se své funkce také ujal nový ředitel MUDr. Jaroslav Volf, Ph.D.

Současně s novým statutem byly nově definovány úkoly SZÚ a jeho postavení v systému organizací péče o ochranu a podporu veřejného zdraví. Po několikaletých diskusích byly i Státnímu zdravotnímu ústavu nalezeny pevné základy v zákoně. Zdá se, že s blížícím se výročím jeho 80letého trvání vrací se i formálně ústav do pevné struktury českého zdravotnictví, jak tomu bylo ve dvacátých letech při jeho založení.

Svými rozsáhlými činnostmi reflektoval ústav dynamiku roku 2003, který proběhl ve znamení zásadních změn ve struktuře původní hygienické služby. Ústav se zařadil jako zdravotnické zařízení mezi zdravotní ústavy, pro něž vytvořil odborné zázemí. Úkoly ústavu jsou definovány v zákoně a ve statutu. Podle zákona byl zřízen pro přípravu podkladů pro národní zdravotní politiku, pro ochranu a podporu zdraví, k zajištění metodické a referenční činnosti, k monitorování a výzkumu vztahů životních podmínek a zdraví, k zajištění mezinárodní spolupráce v ochraně a podpoře zdraví, ke kontrole kvality poskytovaných služeb v ochraně veřejného zdraví, k postgraduální výchově a pro zdravotní výchovu obyvatelstva. Ústav provádí i vědeckou a výzkumnou činnost a autorizační a notifikační činnost.

Rok 2003 byl pro ústav mimořádný nejen postupným nalézáním jeho vlastní nové role, ale také tím, že s blížícím se vstupem České republiky do Evropské unie byly, mnohdy v hektickém tempu, dokončovány legislativní přípravy evropské integrace. To vyžadovalo nadstandardní úsilí v dotváření jednotlivých dokumentů, na jejichž přípravě se ústav podílel. Mnoho nových metodických a autorizačních činností vyplynulo z potřeb krajských hygienických stanic a zdravotních ústavů při jejich naplňování požadavků Zákona o ochraně veřejného zdraví. Přejech na příspěvkovou organizaci znamenal i podstatné změny v ekonomice.

Přes řadu problémů, které jsou ovšem zcela přirozeným důsledkem a průvodním jevem této doby, vstupuje Státní zdravotní ústav do roku 2004 s dobrou perspektivou a sebevědomím stát se 1. května moderním a plně funkčním evropským zdravotnickým zařízením.

2 ČINNOST CENTER, ODBORNÝCH PRACOVIŠŤ

2.1 Centrum hygieny potravinových řetězců

Podobně jako v předchozích letech zaměřovalo CHPŘ svoji činnost na problematiku zdravotní nezávadnosti potravin a aplikovanou výživu, a to prakticky ve všech částech systému analýzy rizika, od hodnocení rizika v rámci výzkumu, přes management rizika prostřednictvím podílu na tvorbě legislativy až po komunikaci o riziku formou spolupráce na vzdělávání, spolupráce s médii a tvorbou vlastních webových stránek. Počet odborných pracovníků centra kolísal okolo 28 osob. Tomuto počtu byl také přizpůsoben rozsah odborné činnosti. Z tradičních činností dlouhodobě dominoval zejména monitoring dietární expozice člověka, ale práce se zaměřila i na mikrobiologickou diagnostiku patogenů v potravinách, dále v oblasti potravin nového typu a GMO a nově rovněž přibyla rozsáhlá činnost spojená s organizací agendy tzv. Vědeckého výboru pro potraviny a zabezpečení systému rychlého varování pro potraviny a krmiva ve prospěch OOVZ (RASFF). Nemalá část práce předních pracovníků centra byla zaměřena na přípravu podkladů pro správní řízení na MZ (především GMO) a na přípravu podkladů v souvislosti s harmonizací a implementací Evropského práva (předpisy v oblasti bezpečnosti potravin). Tradiční složkou práce centra bylo i zapojení se do vzdělávací činnosti formou různých přednášek a kurzů, od stáží studentů středních a vysokých škol, přes konzultační odborné akce, až po postgraduální vzdělávání v oblasti hygieny výživy.

V oblasti monitoringu dietární expozice člověka pokračovala práce již 10. rokem. V nově vytvořené spolupráci s 12 zdravotními ústavy se, přes počáteční potíže vyvolané reorganizací systému HS, podařilo dodržet celý harmonogram práce, takže jsou k dispozici ucelená expoziční data pro hodnocení zdravotních rizik pro cca 60 různých chemických látek. Vedle tradičního hodnocení počtu hlášených alimentárních onemocnění současně pokračovala práce na „pilotních projektech“ zaměřených na hlavní bakteriální patogeny v potravinách a přítomnost významných toxigenních mikroskopických hub. Součástí monitorovacích programů byla i část zaměřená na detekci vybraných GM potravin na trhu v ČR s cílem popsat výskyt těchto potravin v ČR a přispět tak k formování tzv. postmarket monitoringu, který je nyní legislativně vyžadován, aniž by byla jasně formulována hypotéza. Celkový počet projektů monitoringu zajišťovaných na centru tak dosáhl počtu pět.

Nedílnou potřebou pro hodnocení rizik dietární expozice je i znalost úrovně spotřeby potravin. V tomto směru centrum pokračovalo v přípravě a testování metodických materiálů pro národní studii individuální spotřeby potravin formou opakovaného 24hodinového recallu. Byly testovány a zdokonaleny dotazníky a pomůcky pro kvantifikaci spotřebovávaných potravin. Současně se pracovalo i na doplňování databáze receptur pokrmů, která by měla umožnit převod dat z dotazníků do podoby vhodné pro nutriční hodnocení. Významným počinem pak bylo dotažení organizace až k praktické realizaci národní studie prostřednictvím privátní firmy (GfK), která provede sběr dat v celé ČR. Studie, plánovaná na delší dobu, byla zahájena 1.11.2003, po vyškolení tazatelů.

V oblasti práce na problematice nových potravin a GMO byl rok 2003 ve znamení spuštění nových laboratorních kapacit a jejich doplnění moderní technikou prostřednictvím programu Phare, což se podařilo v závěru roku. Podařilo se podstatně zvýšit kvalitu práce,

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

byly zavedeny nové postupy (in house metody průkazu GMO). To se projevilo i na zvýšení produktivity práce a mladý tým získal základní zkušenosti.

V oblasti mikrobiologické pokračovala práce na studiu problematiky toxinogenních mikromycet (byly připraveny nové metodické materiály využitelné v autorizačních procesech), v oblasti bakteriálních patogenů v potravinách pokračovalo i nadále zavádění a ověřování molekulárně-biologických metod diagnostiky. Rutinní práce zahrnovala i typizaci salmonel v případech izolace u klinických onemocnění. Tato činnost je blíže specifikována ve výročních hlášeních dvou referenčních laboratoří, které pracují na centru.

V oblasti analytické chemie se pracovalo na zavádění metody stanovení pro PCDD/PCDF/PCB a akrylamid. Přestože se metodám věnovala značná pozornost, stále ještě nejsou připraveny pro praktické využití, dílem rovněž pro personální změny v průběhu roku. Proto byla využita možnost stanovení PCDD/PCDF/PCB a akrylamidu v potravinách ve spolupráci s předními externími pracovišti. Byla vyšetřena vybraná řada vzorků monitoringu dietární expozice. Výsledky budou vyhodnoceny v roce 2004. Určitá kapacita centra byla také věnována studiu obsahu vitaminů ze skupiny B (B₁, B₂, B₆) ve vzorcích celostátního monitoringu.

Centrum pracovalo i v roce 2003 v systému akreditovaném podle ČSN EN ISO/IEC 17025. Pracoviště prošla úspěšně plánovanou nezávislou kontrolou z ČIA. Trvalý požadavek na kvalitu práce a kázeň a relativně nízké platové ohodnocení vede k trvalé obměně pracovníků centra. Tato charakteristika má pozitivní i negativní rysy. Umožňuje plynulou reorganizaci týmu, zároveň však dochází ke ztrátám zkušených pracovníků, kteří pak chybí v oblasti pokročilého výzkumu.

V oblasti spolupráce na harmonizaci a implementaci Evropského práva se centrum podílelo na zabezpečení podkladů pro kontrolu v oblasti potravin nového typu, zpracovalo opětovně podklady pro novelizaci vyhlášky o ozařování potravin a MLR pro veterinární léčiva. Centrum se také významně angažovalo v oblasti systému rychlého varování (RASFF). Byl vybudován nový server, který slouží mimo jiné i pro šíření informací RASFF z Národního kontaktního místa k OOVZ. Pro tuto činnost byl také vytvořen provozní manuál. Systém pracuje v reálném čase a fungoval bez problémů celý rok 2003.

Centrum bylo rovněž pověřeno zabezpečením zázemí tzv. Vědeckého výboru pro potraviny, který byl zřízen na základě vládního usnesení č. 1320/2001. Vlastní práce VVP se rozběhly od počátku roku 2003. V průběhu roku vytvořil VVP řadu rozsáhlých veřejných materiálů (průřezové dokumenty v oblasti bezpečnosti potravin) a vypracoval několik stanovisek k zadaným dotazům. Přetrvávající komplikací práce VVP je nedostatek špičkových odborníků ochotných a schopných pro VVP efektivně pracovat. V současné době nejsou obsazena 3 místa ve VVP.

V oblasti vzdělávání pořádalo centrum ve spolupráci s dalšími institucemi několik odborných konzultací (např. na téma mykotoxinů, monitoringu, analýzy akrylamidu, aj.), dále se pracovníci účastnili jako přednášející v řadě seminářů a kurzů (hodnocení zdravotních rizik, analytika, mikrobiální problematika, nutriční epidemiologie, potraviny nového typu, výživa člověka, aj.). Na centru byla obhájena jedna Ph.D. práce. Své diplomové práce si na centru dělalo několik studentů.

V roce 2003 se pracovníci centra zúčastnili řady mezinárodních jednání, při kterých zastupovali ČR (především jednání WHO, OECD, EU). Centrum není spolupracujícím centrem WHO, bylo ale designováno jako „National contact point for Food Safety“. Pracovníci

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

centra dále oficiálně reprezentují ČR v OECD (Task Force for the Safety of Novel Foods and Feeds) a ICGFI (International Consultative Group for Food Irradiation).

Centrum uspořádalo 2 konzultační dny, 1 seminář a zorganizovalo 2 stáže. V rámci postgraduálního doktorského studia biomedicíny studovalo 5 studentů pod vedením 2 školitelů. Byly vedeny 3 diplomové práce.

2.2 Centrum zdraví a životních podmínek

Základní poslání centra a tomu odpovídající struktura a koncepce se v roce 2003 neměnily. Velmi aktuálními úkoly byly práce na tvorbě legislativních dokumentů, souvisejících zejména s dokončováním harmonizace s EU a s dotvářením vyhlášek k Zákonu o ochraně veřejného zdraví. V oblasti podpory zdraví byly, kromě řešení řady vlastních projektů, dotvářeny i metodiky přípravy, tvorby a stanovení kritérií hodnocení projektů podpory zdraví. Rozsáhlé byly metodická a referenční činnost související zejména se zaváděním nových úkolů hygienické služby, které vyplynuly z požadavků Zákonu o ochraně veřejného zdraví. Placená činnost expertizní dosáhla plánovaných výnosů, i když se předpokládal pokles zájmu zadavatelů v souvislosti se změnou zákonných požadavků na uvádění výrobků do oběhu. Úkoly v ochraně veřejného zdraví ve výrobní oblasti a udržení kvality práce si vyžádaly novou akreditaci. U ČIA bylo akreditováno mnoho laboratorních metod a CZŽP se akreditovalo jako celek, čímž byl dán základ k centralizaci laboratoří, ke které postupně dochází již od předešlých let. V neposlední řadě řešilo centrum řadu výzkumných úkolů a projektů podpory zdraví. Samostatnou oblastí práce byla ediční činnost pro výchovu ke zdraví s celostátní působností.

Pracovníci centra byli tvůrci nebo se významně podíleli na tvorbě 10 národních vyhlášek. Jednalo se např. o vyhlášku, kterou se stanoví maximálně přípustné množství jednotlivých druhů pesticidů v potravinách, vyhlášku o kosmetických prostředcích, vyhlášku o používání přídatných látek do potravin, vyhlášku o používání aromatických látek, vyhlášku o nutričním značení, vyhlášku o potravinách pro zvláštní výživu, vyhlášku o doplňcích stravy, vyhlášku o hygienických požadavcích na výrobky přicházející do styku s potravinami a pokrmy.

Dále to byla spolupráce na tvorbě rámcových vzdělávacích programů pro základní a mateřské školy, zákona na ochranu před škodami působenými tabákem, alkoholem a jinými návykovými látkami a zákona o rostlinolékařské péči.

Z účasti pracovníků centra v různých evropských odborných komisích vyplynuly i práce na tvorbě evropské legislativy v oblastech reziduí pesticidních látek, kosmetických přípravků, mikrobiologie potravin, materiálů přicházejících do přímého styku s potravinami a kontroly tabákových výrobků.

Pracoviště podpory zdraví a prevence nemocí CZŽP bylo pověřeno vytvořením koordinačního centra komunitárních projektů EU, jehož prostřednictvím byla připravena a podána řada projektových aplikací. Toto pracoviště se zabývalo metodickou a vzdělávací činností zejména pro zdravotní ústavy na téma podpory zdraví, výchovy ke zdraví a preventivního poradenství. Kromě toho CZŽP řešilo samo několik Projektů podpory zdraví. Z nich nejvýznamnějšími byly projekty s celostátní působností „Vyzvi srdce k pohybu“ – projekt ke zlepšení pohybové životosprávy, „Chutný život“ – projekt k ozdravení výživy seniorů, „Lékárny podporující zdraví“ – projekt zakládající preventivní poradenství prostřednictvím lékáren, „Prevence poškození kůže účinkem negativních faktorů životního prostředí“ a „Prevence na internetu“.

Základem metodické a referenční činnosti byly vzdělávací akce. Nové požadavky na práci hygienické služby jako orgánu ochrany veřejného zdraví si vyžádaly uspořádání několika seminářů na téma „Dozor nad kosmetickými přípravky“ a „Hodnocení bezpečnosti

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

předmětů běžného užívání pro styk s potravinami“. Podobně tematicky zaměřené semináře byly pořádány i pro výrobce, dovozce a distributory výrobků.

Z dalších seminářů byly nejvýznamnější semináře pro učitele „Kouření a já“, diskusní soustředění pro pracovníky hygienické služby „Aktuální problematika v metodách mikrobiologického zkoušení a hodnocení potravin“, kurzy pro učitele na téma „Školy podporující zdraví“ a v neposlední řadě semináře Drogového informačního centra, které pracuje již několikátý rok na CZŽP.

Kromě seminářů probíhalo mnoho individuálních konzultací, metodických návštěv a instruktáží přímo na jednotlivých KHS. Pracovníci centra pracují ve všech poradních sborech a pracovních skupinách podle svých odborností.

Za zmínku stojí i organizační zajištění a spoluúčast na zajištění odborného programu Zasedání národních ředitelů programu CINDI WHO, které proběhlo v květnu 2003 v Praze. CZŽP je koordinačním centrem tohoto programu pro ČR.

Placená expertizní činnost probíhala zejména v oblastech posuzování zdravotní nezávadnosti kosmetických a čisticích přípravků a hraček, předmětů a materiálů přicházejících do přímého styku s potravinami, stavebních materiálů, doplňků stravy, potravin pro zvláštní výživu, přídatných látek do potravin a přípravků pro ochranu rostlin. Bylo provedeno celkem 2382 posouzení, z nichž každé znamenalo jednání se zadavatelem, prostudování podkladů, provedení analýz a vypracování posudku. Touto činností přispělo CZŽP nejen významně do ekonomiky ústavu, ale rozšířilo své zkušenosti v odhadu možné zátěže populace.

V rámci výzkumných záměrů bylo řešeno v roce 2003 několik úkolů. Metodického charakteru byly např. srovnávací studie vybraných aktivních látek kosmetických prostředků klinickými metodami u dobrovolníků a experimentálními metodami *in vitro*, které reagují na aktuální potřebu nahradit veškeré zkoušky *in vivo* metodami *in vitro*. Byly také validovány analytické metody vhodné pro ověřování migrací látek pro hodnocení rizika z výrobků určených pro styk s potravinami, hraček a výrobků pro děti do tří let.

Bylo provedeno šetření chování osob s citlivou kůží vzhledem k používání ochranných prostředků, šetření zaměřená na vnitřní prostředí nemocnic, hodnocení zdravotního rizika ze způsobu chování lidí, šetření prevalence kuřáctví v dospělé populaci. Byl uskutečněn empirický výzkum zdrojů a podmínek osobní pohody (well-being).

Pracovníci centra se podíleli na řešení grantových úkolů GA AV „Hydrofilní polymery s vázanými sacharidy pro biologické aplikace“, GA AV „Sociální opora jako významný protektivní faktor“ a GA ČR „Psychosociální nerovnosti ve zdraví“ a na grantu IGA „Sledování antimutagenních a imunomodulačních účinků vybraných látek přírodního původu“.

V rámci mezinárodní výzkumné spolupráce byl významný podíl na řešení projektu zaměřeného na možnosti využití modelu lidské kůže pro hodnocení dermatotoxicity s ZEBET Berlín. Bylo provedeno hodnocení srovnávacího šetření „CINDI Health Monitor“, které mapuje v mezinárodním měřítku zdravotní chování lidí, a byla uzavřena mezinárodní studie WHO „Global Youth Tobacco Survey“.

Centrum v rámci edičního plánu SZÚ k výchově ke zdraví vydalo 9 letáků, 10 brožur, 4 plakáty a produkovalo natočení 1 videofilmu a vedlo distribuci a půjčovnu videokazet.

Poslední a rozhodně neméně významnou kapitolou centra jsou činnosti přímo vyžádané ministerstvem zdravotnictví. V souvislosti se změnou koncepce i struktury HEM MZ ČR

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

se vytvořila naléhavá potřeba aktuální denní a neformální spolupráce. Prostřednictvím MZ jsou účastni vybraní pracovníci centra jako zástupci ČR v orgánech EK a jako odborní reprezentanti ČR při zasedáních různých pracovních skupin EK a při jednáních s komisí EU. Bohatá spolupráce probíhá zejména v oblastech zdravotní nezávadnosti kosmetických přípravků, materiálů přicházejících do styku s potravinami, hraček, přídatných látek do potravin, potravin pro zvláštní výživu, látek pro ochranu rostlin. Centrum zpracovává výsledky kontrol pokrmů a potravin. V této oblasti se podílí na přípravě nového způsobu evidence.

Aktivity pracovníků centra uzavírá bohatá komunikace se zástupci sdělovacích prostředků, čímž naplňuje centrum další ze svých poslání, kterým je výchova ke zdraví populace.

2.3 Centrum hygieny životního prostředí

OS hygiena vody + NRC pro pitnou vodu

Dominantní činností NRC je poskytování odborných stanovisek, vyjádření a konzultací k problematice hygieny a analytiky pitné vody a vody pro rekreaci. Počet písemných stanovisek v roce 2003 byl přes 100, počet osobních a telefonických konzultací a informací pro nej-různější organizace i jednotlivce byl v řádu tisíců. V rámci expertizního posuzování zdravotní bezpečnosti výrobků a chemických látek, určených pro styk s pitnou vodou, bylo posouzeno okolo 50 výrobků a látek. OS uspořádala 10 mezilaboratorních porovnávacích zkoušek pro laboratoře analýzy vody.

Značná část práce byla opět věnována přípravě nové legislativy (novela zákona 258/2000 Sb. a novely vyhlášek 376/2000 Sb., 464/2000 Sb., 292/1997 Sb. ad.; dále příprava podkladů pro autorizaci laboratoří) a nových metodických pokynů nebo doporučení NRC, včetně návrhů technických norem (pro rehabilitační bazény, pro obsah provozních řádů zásobování vodou, návrh TNV 757717 Jakost vod – stanovení planktonních sinic). V závěru roku se vyškolení pracovníci OS v roli auditorů a hlavních auditorů zúčastnili autorizace prvních tří laboratoří.

Trvalou součástí je činnost metodická a postgraduální vzdělávání vůči celé HS. Bylo uspořádáno 7 seminářů, konzultačních dnů a stáží pro cca 725 osob. Pracovníci OS přednesli přes 50 přednášek na různých seminářích a konferencích v ČR i zahraničí a publikovali okolo 40 článků v odborné literatuře. OS má průběžně aktualizované internetové stránky pro odbornou i laickou veřejnost.

Z výzkumné činnosti, prováděné v rámci výzkumných záměrů a grantu AV ČR, lze uvést hodnocení významu nových indikátorů kvality vody (*C. perfringens*), detekce legionel ze sítě teplé užitkové vody za různých režimů sanitace, stanovení potenciálu tvorby vedlejších produktů dezinfekce. OS aktivně pokračovala (uspořádáním workshopu, účastí na dvou konferencích ad.) v plnění evropského projektu „Web-based European Knowledge Network on Water“, započatého v roce 2002. OS rovněž uspořádala mezinárodní pracovní schůzku na téma „Emerging substances and Pathogens“ (Nové látky a organismy v pitných vodách) a zařadila se do mezinárodní sítě pracovišť (Network of Watchdogs), které tuto problematiku systematicky sledují.

Odborná skupina hygieny ovzduší

Náplní odborné činnosti bylo především zpracovávání odborných stanovisek, hodnocení zdravotních rizik, legislativní činnost, školení, poskytování konzultací a meziřesortní spolupráce v odborných skupinách. V rámci požadavků zákona č. 86/2002 Sb. O ochraně ovzduší byl zpracován soubor referenčních koncentrací pro hodnocení zdravotních rizik. Významnou součástí práce byla také koordinace subsystému projektu MZSO Monitoringu vnitřního a vnějšího ovzduší ve vztahu k zdravotnímu stavu obyvatelstva a vyhodnocování získaných výsledků. Expertizní činnost zahrnovala odborné posuzování a řadu měření venkovního i vnitřního ovzduší.

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

V roce 2003 byla ukončena reakreditace mobilního měřicího systému u ČIA s rozšířením o metody stanovení polyaromatických uhlovodíků a odběrů prachu frakce PM10 podle ČSN EN ISO 17025.

Do laboratorních činností lze zařadit organizačně i odborně náročné činnosti mezi které patří:

- organizace programů zkoušení způsobilosti – v roce 2003 jich bylo zorganizováno 8,
- systematické sledování znečištění ovzduší Prahy pomocí mobilní měřicí jednotky,
- rozvíjení postupů QA/QC v kalibrační laboratoři plynů.

Do části výzkumu lze zařadit pokračování výzkumných záměrů MZ ČR (Zdravotní rizika ze znečišťujících látek v ovzduší), pokračování grantu MŽP ČR (VaV – Charakterizace zátěže obyvatel malých sídel škodlivinami z ovzduší a znečištění ovzduší bioaerosoly), pokračování **spolupráce na grantu MŽP (VaV – Zjišťování účinnosti opatření na omezení znečišťování ovzduší na základě snížení negativních účinků polutantů na složky ŽP a lidské zdraví)**.

Odborná skupina pro hygienu půdy a odpadů

Dominantní činností NRL je poskytování odborných stanovisek, vyjádření a konzultací k problematice odpadů, a to k hodnocení rizik při nakládání s odpady včetně posuzování různých technologií pro nakládání s odpady a sanaci starých zátěží. V rámci expertizního posuzování zdravotní nezávadnosti výrobků bylo posouzeno cca 60 výrobků. Součástí činnosti jsou chemické a mikrobiologické rozborů a ekotoxikologické testy.

Část činnosti byla věnována nové legislativě (novela zákona 185/2001 Sb., o odpadech a novela vyhlášky MZ č. 464/2000 Sb., dále příprava podkladů pro autorizaci laboratoří) a nového metodického pokynu pro nakládání s odpady ze zdravotnických zařízení. Největší část z této činnosti tvořil podíl práce na realizačních plánech POH v oblasti minimalizace zdravotních rizik při nakládání s odpady.

V rámci metodické činnosti byl uspořádán třídní kurz pro hodnocení nebezpečných vlastností odpadů, 2 konzultační dny a stáže pro cca 280 osob. Pracovníci OS přednesli přes 30 přednášek na různých seminářích a konferencích v ČR i zahraničí a publikovali okolo 20 článků v odborné literatuře. Na oddělení byli školeni 3 doktorandi a byly vypracovány 4 diplomové práce.

Z výzkumné činnosti, prováděné v rámci výzkumných záměrů a VaV (Charakterizace zátěže obyvatel malých sídel škodlivinami z ovzduší a znečištění ovzduší bioaerosoly, VaV – Možnosti a způsoby využití kalů a sedimentů z ČOV) byla především řešena mikrobiologická rizika.

I tento rok byl ve spolupráci s příslušnými HS prováděn monitoring půdy městských aglomerací v předškolních zařízeních ve vybraných městech.

NRL se již osmým rokem účastní mezinárodních kruhových testů, které pořádá Department of Soil and Science Nutrition, Wageningen Agricultural University.

Odborná skupina - indikátory zdravotního stavu

Byla vyhodnocena poslední dílčí data první etapy studie HELEN (zjišťující vztahy mezi zdravím, životním stylem a životním prostředím) a bylo zahájeno celkové zhodnocení první etapy (data z 27 měst). První konečné výsledky studie z let 1998 až 2002 byly prezentovány na celostátní konferenci monitoringu v Milovech a na odborném semináři pořádaném v rámci konzultačního dne OS. Při plnění výzkumného záměru byl hodnocen podíl vlivu faktorů životního stylu, dědičnosti, socioekonomických faktorů a životního prostředí na zdravotní stav populace.

Byla zahájena realizace grantu IGA MZ NJ/7386-3. „Rizikové faktory vzniku vadného držení těla u dětí školního věku, prevalence onemocnění pohybového aparátu“. Cílem tohoto projektu je získat chybějící poznatky a validní informace o stavu pohybového aparátu, vadném držení těla, bolestivých stavech páteře a pohybových aktivitách dětí školního věku, rizikových faktorech vzniku poruch, a přispět tím ke zlepšení primární a sekundární prevence.

O grantu bylo referováno na celostátní konferenci Ostravské dny hygieny dětí a dorostu.

Byly zpracovány výsledky sledování alergických onemocnění u dětí z r. 2001 a předneseny na konferenci pořádané ČSAKI „Dny astmatu a alergie 2003“, na celostátní konferenci monitoringu v Milovech a publikovány v časopise *Alergie*.

Skupina se podílela na řešení Studie expozice a zátěže populace v okolí Spolany Neratovice chlorovaným pesticidům, polychlorovaným bifenylym, dioxinům a rtuť.

OS pro hluk v životním prostředí

Hlavní činností této odborné skupiny je řešení Projektu č. III – „Zdravotní důsledky a rušivé účinky hluku“. Monitoring zdravotních důsledků a rušivých účinků hluku zahrnuje měření hluku ve vybraných lokalitách 21 měst ČR. V těchto lokalitách, charakterizovaných výše zmíněným měřením hluku, dále periodicky probíhá dotazníkové zjišťování vybraných ukazatelů zdravotního stavu obyvatel. Předmětem tohoto již desetiletého epidemiologického průzkumu je hledání příčinného a statisticky významného vztahu mezi hlučností a vybranými ukazateli zdravotního stavu – především sledujeme výskyt nejzávažnějších civilizačních chorob (hypertenze, infarkty myokardu, diabetes, nádorová onemocnění atd.) - poruchami spánku, neurotickými projevy. V loňském roce proběhlo celorepublikové dotazníkové šetření u 12 123 respondentů. V rámci výzkumného záměru byla zkoumána otázka, zda rušení spánku je více závislé na trvalé ekvivalentní hladině hluku, nebo na jednotlivých hlučných událostech v tišším prostředí. Pro hodnocení obtěžování spánku hlukem plně stačí vyjádření hlučnosti pomocí ekvivalentní hladiny hluku. Výsledky byly předneseny v červnu 2003 v Rotterdamu na mezinárodní konferenci ICBEN, zabývající se biologickými účinky hluku.

Na podzim byl v SZÚ uspořádán Konzultační den o problematice hluku v životním prostředí. Účastníci byli seznámeni s podrobnými výsledky výše zmiňovaného dotazníkového šetření. Dále zde byla mj. diskutována novela „Vládního nařízení č. 502/2000 Sb“ a připravovaný „Zákon o hodnocení a snižování hluku v životním prostředí“, který transponuje příslušnou směrnici EU do našeho právního systému.

OS a NRP pro genetickou toxikologii

Hlavními činnostmi v roce 2003 bylo řešení Projektu 5 v rámci „Monitoringu“, dále řešení 5 výzkumných úkolů v rámci výzkumných záměrů zaměřených převážně na sledování zátěže populace toxickými prvky, sledování saturace populace benefitními prvky a sledování expozice genotoxickým látkám v prostředí. Další významnou činností OS bylo řešení grantu EU v 5. rámcovém programu – Cancer Risk Biomarkers, taktéž řešení grantu MŽP – Znečištění ovzduší a ochrana zdraví. Bylo provedeno preventivní vyšetření zátěže pracovníků jaderné elektrárny Temelín – realizace vládního usnesení.

Byla řešena problematika znečištění prostředí výrobní činností Spolany Neratovice, byl publikován soubor standardních operačních postupů pro biologické monitorování genotoxických faktorů prostředí (SOP) pro hygienickou službu, AHEM 3/2003 .

Významnou součástí práce této OS byla prezentace výsledků na mezinárodních konferencích a publikační aktivita.

Laboratoře prošly reakreditačním procesem.

2.4 Centrum epidemiologie a mikrobiologie

Centrum zajišťovalo celostátní hlášení infekčních nemocí prostřednictvím programů EPIDAT, ARO a ISBT, podílelo se na programech surveillance infekčních nemocí, včetně imunizačních programů, metodických návodů, pokynů, spolupráce na legislativě v oblasti infekcí s MZ ČR. Byly připraveny návrhy dalších surveillance programů v souladu s materiály WHO a s požadavky EU. V roce 2003 byly zkompletizovány, prezentovány a publikovány výsledky celostátních imunologických přehledů, které poskytly informace o imunitním stavu populace v ČR. Průběžně bylo pokračováno v plnění WHO/EURO programu polioeradikace a eradikace spalniček.

Centrum řešilo 19 dílčích cílů ve výzkumných záměrech SZÚ, 11 projektů IGA MZ ČR, 2 projekty GA ČR, 15 projektů EU a podílelo se na řešení 1 prospektivní vakcinační studie.

Každý měsíc vycházelo periodikum „Zprávy CEM“, kde jsou publikovány aktuální počty hlášených infekčních onemocnění podle databáze EPIDAT, počty epidemií a komentáře HS. Dále časopis přináší aktuální příspěvky pracovníků odborných skupin CEM, Národních referenčních laboratoří CEM SZÚ i mimo SZÚ i dalších odborníků v epidemiologické a mikrobiologické problematice z naší republiky i ze světa. Byly zmodernizovány webové stránky centra a sjednoceny v rámci celého SZÚ. Kromě základních informací jsou na nich týdně uveřejňovány aktuality z epidemiologie a mikrobiologie pro odbornou i laickou veřejnost.

V centru pracovala tři WHO spolupracující centra (WHOC). WHOC pro streptokoky pokračovalo mj. v celosvětové spolupráci na řešení prospektivní studie sledující účinnost nově vyvíjené 11valentní konjugované pneumokokové vakcíny k prevenci otitidy malých dětí. Pokračovala i spolupráce na řešení projektu 5. rámcového programu EU „Strep-EURO“. WHOC pro bakteriologii TBC se podílelo na činnosti tří pracovních skupin WHO, WHOC pro referenci a výzkum borreliózy spolupracovalo především v problematice genotypizace kmenů *B. burgdorferi* sensu lato, endemických v našem regionu.

Všech 24 Národních referenčních laboratoří centra úspěšně prošlo výročním dozorovým auditem ČIA dle EM ISO/IEC 17025.

V rámci Externího hodnocení kvality bylo v 31 okruzích expedováno 3 376 zásilek s více jak 15 tisíci vzorků, které byly připraveny ve Sbírci CNCTC a dalších Národních referenčních laboratořích. Komentáře s obrazovou dokumentací byly zveřejňovány na www stránkách CEM.

V oblasti respiračních infekcí bakteriálního původu pokračoval program surveillance invazivních meningokokových, streptokokových a hemofilových onemocnění. Všechny kmeny zaslané z laboratoří klinické mikrobiologie byly charakterizovány klasickými metodami a vybrané kmeny i molekulárními metodami. Dále byla prováděna multilokusová sekvenční typizace PCR produktů meningokoků. MZ ČR byly předloženy podklady k aktualizaci antimeningokokové vakcinační strategie v ČR. Byla zhodnocena účinnost Hib vakcinace a sledováno eventuální selhání Hib vakcíny.

V problematice virových respiračních infekcí pokračoval program surveillance ARO v rámci ČR i mezinárodní spolupráce v rámci EU i WHO, včetně identifikace chřipkových

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

i nechřipkových kmenů respiračních virů izolovaných v ČR a testování jejich antigenních vlastností. Byly připravovány standardní antigeny a soupravy pro rychlou diagnostiku chřipky a nechřipkových respiračních virů pro všechny spolupracující virologické laboratoře v ČR.

Laboratoře vyšetřovaly klinický a sekční materiál pro zdravotnická zařízení – týkalo se to hlavně materiálu s podezřením na onemocnění SARS, kdy CEM byl pověřen tímto úkolem MZ ČR jako jediné pracoviště.

Byl sledován výskyt herpetických virů u pacientů po transplantaci hematopoietických kmenových buněk a infekce virem HHV8 u rizikových skupin obyvatel – pacientů s STD a homosexuálů. Byla zavedena detekce virů HSV1 a HSV2 metodou real-time PCR.

CEM spolupracoval s WHO i v posteradikačním období poliomyelitidy v Evropě. Byl monitorován výskyt polio – a ostatních enterovirů z případů akutních chabých paréz a jiných diagnóz.

Byla organizována surveillance antibiotické rezistence u všech klinicky významných bakterií v ČR v rámci evropského projektu EARSS. Byly zavedeny metody průkazu některých specifických genů rezistence a molekulární metody pro epidemiologii rezistence. Pod garancí ČLS JEP se CEM podílel na vypracování doporučeného postupu pro diagnostiku a léčbu respiračních komunitních infekcí a na konsensu používání makrolidových antibiotik.

Byla prováděna speciální imunochemická diagnostika virových hepatitid A – E a molekulárně–biologická diagnostika hepatitid B, C, D. Byly zavedeny nové metody k určování genotypů HCV a k detekci TT viru. Sekvenační analýzou byl sledován výskyt a distribuce genotypů HBV v ČR, dále výskyt klinicky významných mutant HBV v imuno-dominantní antigenní determinantě povrchového antigenu viru a v pre-C oblasti genomu HBV.

V problematice stafylokokových a střevních onemocnění bakteriálního původu byly diagnostikovány kmeny zaslané ze všech bakteriologických pracovišť v ČR, včetně zjišťování faktorů virulence. Zjištěné informace pomohly mj. objasnit několik epidemií enterotoxikóz, hromadných výskytů puchýřnatého onemocnění novorozenců i 10 případů syndromu toxického šoku. Pokračovala spolupráce s CHPŘ SZÚ při sledování multirezistentních kmenů salmonel.

Hlavním obsahem rozsáhlé placené expertizní činnosti OS DDD bylo ověřování účinnosti přípravků pro ochrannou dezinfekci, dezinfekci a deratizaci, jako součást jejich povolení řízení v rámci zákona č. 120/2001 Sb. o podmínkách uvádění biocidů na trh, dále ověřování účinnosti sterilizátorů a vlastností indikátorů sterilizace a ověřování postupů likvidace plísní. Celkem bylo vypracováno 88 expertiz a byl dosažen zisk více než 1,9 mil Kč.

V rámci stanovování závazné testovací politiky HIV/AIDS v ČR bylo zavedeno testování krevních dárců testy 4. generace, které zvýší bezpečnost krevních přípravků zkrácením imunologického okna. Kontinuálně byly prováděny konfirmační testy ke zjištění HIV pozitivitu pro síť 148 HIV vyšetřujících laboratoří. U HIV infikovaných osob se prováděly molekulárně-biologické testy pro zjišťování HIV virové nálože s cílem kontroly efektivity antiretrovirové terapie.

V problematice mykobakterií se prováděly genotypizace kmenů *M. tuberculosis* izolovaných u členů „sociálně problematických“ skupin obyvatel a v rámci projektu EU se monitoroval výskyt multirezistentních kmenů mykobakterií.

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

V problematice lymeské borreliózy byla zavedena nová metoda hybridizační PCR ELISA a byly aplikovány PCR testy pro Light Cycler analýzy borreliózy a ehrlichiozy. Metoda sekvenace přispěla k zjištění obtížně kultivovatelných sérotypů nebo nově se vyskytujících infekcí (r. *Anaplasma*, *Ehrlichia*, *Brachyspira*, *Microsporidia*, virová agens). Pracoviště tkáňových kultur zajišťovalo produkci buněk 11 linií v průměrném množství 2 miliardy buněk měsíčně většinou pro pracoviště CEM a některých dalších pracovišť SZÚ, případně hygienické služby. Paralelně byla zajišťována banka více než 55 buněčných linií.

Metoda elektronové mikroskopie velice pomohla při diagnostice vzorků podezřelých na SARS i u cizince s podezřením na variolu. Byly vyšetřeny desítky vzorků (především stolic, moči, kostní dřeně a likvorů) na přítomnost rotavirů, calicivirů i dalších virových agens.

Pracoviště manažera Národního programu HIV/AIDS pracovalo podle pokynů MZ ČR.

2.5 Centrum hygieny práce a nemocí z povolání

Činnost centra vycházela i v roce 2003 z jeho úkolů v oblasti ochrany zdraví a bezpečnosti při práci stanovených platnou legislativou a statutem SZÚ. Podobně jako v předchozích letech byla soustředěna pozornost především na hygienu práce, prevenci nemocí z povolání, podporu zdraví na pracovišti a rozvoj pracovní lékařské péče. Počet pracovníků centra kolísal okolo 86 zaměstnanců a tomuto počtu byl přizpůsoben rozsah odborné činnosti.

Centrum průběžně vykonávalo konzultační a expertní činnost v celém oboru pracovního lékařství včetně hygieny práce, fyziologie a psychologie práce, toxikologie i nemocí z povolání. Tak jako v předchozích letech dominovala zejména konzultační činnost pro MZ ČR, orgány ochrany veřejného zdraví, zaměstnavatele, odbory a další orgány státní správy, včetně expertizní činnosti pro podnikatelské subjekty. Celkový počet provedených expertiz dosáhl počtu 233 při objemu získaných prostředků 2 214 983,- Kč.

„Pracovní skupina pro návrh přípustných limitů chemických škodlivin v ovzduší na pracovišti“ v roce 2003 navrhla 14 nových PEL či NPK-P. Navíc byla provedena i revize PEL jedné skupiny látek – ketonů. Stále narůstající a velmi složitý úkol představuje posuzování nových technologií a procesů v souvislosti s GMO a biocidy. V roce 2003 bylo posouzeno 34 žádostí týkajících se GMO.

Tak jako tomu bylo i v předchozích letech, významná část pracovní kapacity odborných pracovníků centra byla využita pro přípravu podkladů pro správní řízení na MZ ČR a v souvislosti s harmonizací a implementací Evropského práva. K řadě připravovaných novel legislativy byly vypracovány připomínky i návrhy úprav textů. Centrum se aktivně zapojilo i do přípravy vyhlášky č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání. Pracovníci centra se podíleli na přípravě vyhlášky č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, i na novele nařízení vlády č. 178/2001 Sb. ve znění nařízení vlády č. 523/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Dále byly vypracovány odborné podklady k novele NV č. 502/2000 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací.

Velmi náročná byla práce na doplňcích, komentářích a připomínkách k dalším právním normám, které mají úzkou souvislost s oborem. Byla uplatněna řada připomínek k následujícím právním předpisům: k zákonu č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých dalších zákonů a k jeho šesti novým prováděcím předpisům. Připomínkovány byly návrhy vyhlášky MZ o registraci chemických látek, vyhlášky MZ, kterou se stanoví metody pro zjišťování toxicity chemických látek a přípravků, a vyhlášky MZ, kterou se stanoví postup hodnocení rizika nebezpečných chemických látek pro zdraví člověka. Byly vypracovány připomínky i k novele zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů a jeho novému prováděcímu předpisu – vyhláše o získání odborné způsobilosti

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

k nakládání s chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické, dále k novele zákona č. 120/2002 Sb., o podmínkách uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh a o změně některých souvisejících zákonů a k jeho novému prováděcímu předpisu – vyhlášce, kterou se stanoví seznamy identifikovaných a notifikovaných účinných látek biocidních přípravků. Byl vypracován metodický návod k postupu stanovení PEL a NPK-P látek neuvedených v nařízení vlády č. 178/2001 Sb., ve znění nařízení vlády č. 523/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci a postup při kategorizaci prací s výskytem chemické škodliviny nebo prachu, pro které není legislativně stanoven PEL (NPK-P).

V rámci připomínkového řízení k návrhům nové legislativy se centrum podílelo na vypracování konečného znění návrhu Metodického postupu MZ ČR ke stanovení nejméně středního stupně závažnosti profesionálního syndromu karpálního tunelu a na návrhu standardizace postupu k ověření podmínek vzniku nemocí z povolání.

Na Centru hygieny práce a nemocí z povolání se provádí recenze těch norem, které mají jakýkoliv vztah k problematice ochrany zdraví. Elektronická kartotéka má v současné době 15 770 recenzních záznamů ČSN. Pokrývají celou oblast problematiky řešené ve Státním zdravotním ústavu (SZÚ) a značnou část problematiky bezpečnosti práce a požární ochrany.

Centrum HPNP je Spolupracujícím centrem Světové zdravotnické organizace pro pracovní lékařství. Světová zdravotnická organizace potvrdila redesignaci centra na další čtyři roky a centrum se aktivně zapojilo do Programu celosvětového výzkumu v pracovním lékařství, který koordinuje SZO.

V roce 2003 došlo k napojení Národního zdravotního registru nemocí z povolání, jehož zpracovatelem je CHPNP, na EUROSTAT, jeho subsystém European Occupational Diseases Statistics (EODS). V této souvislosti bylo nutné prosadit do praxe harmonizaci našich postupů při sběru a zpracování dat o nemocech z povolání s postupy zavedenými v EU. Nová opatření budou zakotvena v Metodickém návodu k vyplňování hlášenky nemocí z povolání, jehož novelizaci pracovníci centra iniciovali a na jehož přípravě se aktivně zúčastnili.

Centrum je také národním kontaktním místem Mezinárodního programu chemické bezpečnosti (IPCS). V rámci tohoto pověření se aktivně podílí na přípravě a hodnocení dokumentů tohoto programu (EHC, CICAD).

V centru pracuje jedno Národní referenční centrum a šest referenčních laboratoří.

Pracovníci centra, členové Rady registru informačního systému HS „Kategorizace prací a pracovišť“, spolupracovali na realizaci IV. etapy informačního systému, aktualizaci dat v systému dle novelizovaných legislativních opatření a zařazování nově projednaných PEL či NPK-P do číselníků. V rámci tohoto systému je rozsáhlá konzultační činnost pro terénní pracoviště, pro MZ i pro pracoviště SZÚ. V Systému monitorování zdraví a životního prostředí koordinuje centrum všechny čtyři úkoly zaměřené na vztahy pracovního prostředí a zdraví.

Rok 2003 byl ve znamení odborné přípravy autorizací. Pracovníci centra se aktivně podíleli na přípravě autorizačních setů, návodů a dalších dokumentů.

Ve spolupráci se sekci nemocí z povolání Společnosti pracovního lékařství ČLS JEP a s Klinikou nemocí z povolání VFN a 1. LF UK v Praze se centrum podílelo na organizaci konzultačních dnů odborné komise pro posuzování nemocí z povolání. Pracovníci centra jsou odbornými konzultanty této komise.

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

Centrum se organizačně podílelo na vybudování nové ordinace závodní preventivní péče v SZÚ a nadále personálně a materiálně zabezpečuje její provoz, který byl zahájen 1. září 2003.

V roce 2003 pokračovalo úspěšně řešení dílčího výzkumného záměru č. 4 „Zdravotní rizika expozice faktorům pracovního prostředí“. Pracovníci centra řešili 11 grantů IGA MZ ČR, 5 grantů GA ČR, 1 grant MŽP, 2 granty MŠMT. V roce 2003 byly zakončeny dva granty IGA MZ ČR, oba byly hodnoceny v kategorii A. Pracovníci centra řešili tři mezinárodní projekty: V roce 2003 byl úspěšně dokončen projekt „Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v malých a středních podnicích“ v rámci programu Working Life and EU Enlargement, který byl podporován švédskou vládou.

Aktivity centra se promítly i do plnění programu Zdraví 21 „Ochrana zdraví pracovní populace a udržování a zlepšování její pracovní způsobilosti“. Motivace zaměstnavatelů a managementu závodů pro úkoly BOZP jsou hlavními cíli angažovanosti centra v tomto programu. Pro projekt Podnik podporující zdraví byl připraven návrh kritérií pro hodnocení podpory zdraví na pracovišti. Kritéria vycházejí z požadavků ENWHP (Evropská síť pro podporu zdraví na pracovišti) a z požadavků legislativy ČR v oblasti ochrany zdraví na pracovišti. Současně bylo započato s přípravou studie ve dvou vybraných závodech k ověření výše uvedených kritérií.

Pracovníci centra se podíleli na postgraduální výchově, a to nejen v pracovním lékařství, ale i v jiných oborech (neurologie, všeobecné lékařství, toxikologie aj.), formou přednášek a kurzů. Centrum zajišťuje i odborné praxe studentů střední zdravotní školy. Odborní pracovníci centra se podíleli jako konzultanti na studentských diplomových pracích ke státní zkoušce z preventivního lékařství.

V roce 2003 bylo započato s přípravou distančních postgraduálních kurzů pro praktické lékaře v oboru pracovní lékařství, které by měly proběhnout již v druhé polovině roku 2004.

Centrum pořádalo spolu se Společností pracovního lékařství ČLS JEP pravidelné semináře určené především pro terénní pracovníky a zajišťovalo organizaci a odborný program na třech tradičních akcích: Teisingerově dnu, Benově dnu a Dnu průmyslové neurologie. Pracovníci centra byli organizátory 8. mezioborové Česko-slovenské toxikologické konference v Praze ve dnech 3.–5.9.2003, které se zúčastnilo asi 90 účastníků. Příspěvky z konference budou publikovány v časopise Central European Journal of Public Health.

V centru je i sídlo redakcí dvou časopisů: Českého pracovního lékařství a Homeostasis in Health and Disease.

2.6 Centrum pro kvalitu ve zdravotnictví

Centrum je metodickou, koordinační a informační základnou pro realizaci programů sledování kvality a efektivity zdravotní péče s návazností na akreditaci zdravotnických zařízení. Programy kvality a efektivity jsou vzhledem k jejich dynamickému vývoji řešeny projektovým způsobem.

Koordinace „Projektů podpory kvality“ zdravotní péče MZ. V roce 2003 byly koordinovány následující projekty:

1. Kvalita a efektivita intenzivní péče.
2. Standardizace v ošetrovatelství a porodní asistenci.
3. Metodiky řízení kvality zdravotní péče v regionu.
4. Možnosti implementace strategie klinické efektivity v nemocnici a implementace modelu kvalitního řízení v nemocnici.
5. Implementace standardizovaných metod měření kvality a efektivity péče jako součást procesu komplexního zvyšování kvality v návaznosti na systém akreditace zdravotnických zařízení.
6. Modulární systém zabezpečování kvality ve zdravotnictví.
7. Kritické vyhodnocování zdravotnických technologií (HTA) – využití datových zdrojů HTA.
8. Kvalita péče očima pacientů.
9. Monitorování nozokomiálních infekcí a řízení epidemiologie ve zdravotnických zařízeních.
10. Směrnice pro správnou laboratorní praxi a zajištění kvality v molekulárně genetických laboratořích.
11. Implementace systému jakosti dle normy ISO 9001:2000 do zařízení ochrany veřejného zdraví a zdravotnických ústavů.
12. Implementace doporučených postupů pro praktické lékaře jako nástroj systematického zvyšování kvality v primární péči.
13. Systém pro vizualizaci onkologických dat (software SVOD) – multidiagnostická, plošně dostupná verze.
14. Technologická a modelová realizace standardizované protokolární klinické registrace v onkologii (hodnocení kvality a efektivity onkologické péče).
15. Ovlivnění kvality používání antibiotik s cílem kontroly antibiotické rezistence bakterií.

V současné době centrum provádí oponenturu závěrečných zpráv jednotlivých projektů. Po schválení výstupů těchto projektů a jejich odsouhlasení Poradou vedení MZ ČR budou podrobnější informace o projektech a tyto výstupy dostupné na <http://www.szu.cz/CeKZ/> ve statické formě, v případě zprovoznění „QMS serveru kvality“ i ve formě, která by umožňovala další online využívání výstupů uvedených projektů zdravotními subjekty ČR.

Dalším z hlavních úkolů CeKZ je prezentace informací, týkající se kvality a bezpečnosti ve zdravotnictví a výstupů „Projektů podpory kvality“ pro odbornou i laickou veřejnost. Pracovníci CeKZ uskutečnili v průběhu roku řadu přednášek a prezentací na lokální, národní i mezinárodní úrovni. V roce 2003 byl zorganizován první seminář pro krajské představitele,

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

kteří jsou zodpovědní za regionální zdravotnickou problematiku, s cílem představit centrum, jeho možnosti a cíle, a zmapovat potřeby krajů, které centrum může pomoci naplňovat. Zúčastnili se zástupci 9 krajů. Od konce roku 2003 je připravován informační bulletin centra, který bude rozesílán zdravotnickým institucím a dalším pracovníkům zabývajícím se kvalitou ve zdravotnictví se zaměřením na novinky a zajímavosti týkající se kvality ve zdravotnictví. Jeho součástí budou též aktuální odkazy na zajímavé informační zdroje v této oblasti. V rámci programu „Národní politiky podpory jakosti“ je centrum jedním z členů řídicího výboru programu „Česká kvalita“.

Důležitou náplní práce centra je mezinárodní spolupráce, zejména s Evropskou nadací pro řízení kvality – EFQM, Evropskou společností pro kvalitu ve zdravotnictví – ESQH, Mezinárodní společností pro kvalitu ve zdravotnictví – ISQua, Mezinárodní společností pro vyhodnocování zdravotnických technologií – HTAi, Středo a východoevropské společnosti pro vyhodnocování zdravotnických technologií – CEESTAHC, Mezinárodní síť agentur pro vyhodnocování zdravotnických technologií – INAHTA, Světové zdravotnické organizace – WHO, G-I-N (Guidelines International Network) – Mezinárodní síť pro doporučené postupy ve zdravotnictví a dalšími. CeKZ spolupracovalo na twinningovém projektu Finsko-ČR mapujícím možnosti využití finských zkušeností (organizace STAKES) aplikace modelu excellence EFQM v oblasti zdravotní péče. V roce 2003 se centrum zapojilo do mezinárodních projektů řešících problematiku kontinuálního zvyšování kvality ve zdravotnictví v rámci 5. a 6. rámcového programu EU:

- Tematická síť spolupracujících organizací „Exchange of knowledge on research methods to assess quality Management in healthcare organizations in European countries, in relation to the National Quality Policy in each country“ koordinovanou Nivel foundation, Nizozemí. Jedná se o výzkumný projekt zahrnutý do 5. rámcového programu EU se zaměřením na popsání a vyřízení systému řízení kvality v národních zdravotních systémech při spoluúčasti celé řady evropských států (Anglie, Holandska, Dánsko, Polsko, Litvy, Maďarsko, Německo, České republiky).
- Projekt pro 6. rámcový program EU s názvem Unified Central and Eastern European surveillance/monitoring system for healthcare quality and efficiency indicators, ve spolupráci s DG Sanco. Účastní se Slovensko, Polsko, Maďarsko a Česká republika.

Dále centrum získalo možnost spolupracovat na projektu Improhealth, koordinovaného Technickou univerzitou Košice v rámci programu EU Leonardo da Vinci. Hlavním úkolem projektu je vytvoření e-Learning kurzu zaměřeného na zlepšování kvality, efektivity a účinnosti zdravotních zařízení. Zapojeno je 5 států – Slovensko, Finsko, Švédsko, Řecko a Česká republika.

Centrum se podílí na uspořádání mezinárodní konference 1st Annual Meeting HTAi 2004 (viz. též www.htai.org) o kritickém hodnocení zdravotnických technologií „Health Technology Assessment“, která se uskuteční v Polsku v Krakově v době od 31. května do 2. června 2004. Výhradní práva k uspořádání této významné mezinárodní akce získala skupina institucí visegrádkých států. CeKZ zastupuje na této konferenci Českou republiku.

Činnost „Střediska pro posuzování kvality laboratoří a pracovišť“ (SPK).

Středisko spolupracuje s ministerstvem zdravotnictví na řešení koncepce kvality a efektivity zdravotnických služeb v souladu s požadavky EU. Ve spolupráci s poradním

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

sborem pro laboratoře hlavního hygienika a referenčními laboratořemi byly vypracovány „Podmínky pro udělení autorizace podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů“ a připraveny veškeré podklady, publikace a školení pro zabezpečení auditů v laboratořích. Pro informování veřejnosti byly zprovozněny www stránky týkající se všech informací nutných pro přípravu laboratoří k autorizaci i vlastnímu autorizačnímu procesu. Bylo přijato celkem 19 žádostí o autorizaci, u kterých bylo zahájeno prověřování plnění autorizačních podmínek.

V souvislosti s revizí zákona č. 258/2000 Sb., a v souvislosti s pověřením SZÚ k autorizaci pracovníků provádějících hodnocení zdravotních rizik byly novelizovány „Podmínky pro udělení autorizace“, připraveny 2 kurzy a byla zpracována metodika autorizací.

Byla zahájena metodická příprava klinických laboratoří k akreditaci v souladu s požadavky na kvalitní laboratorní služby poskytované v rámci zdravotní péče. Byl připraven registr laboratoří zapojených do této přípravy.

Středisko je rovněž zapojeno do řešení úkolu č. 16 programu EU a WHO „Zdraví 21 – Řízení v zájmu kvalitní péče“, ve kterém je připravován návrh ukazatelů výkonnosti a kvality (MBDS – Minimum Basic Data Set), po jejichž validaci budou ministerstvu zdravotnictví navrženy k deklaraci jako národní ukazatele.

Středisko spolupracuje s ÚNMZ a ČMI při přípravě řešení metrologie v oblasti chemických a biologických měření v souladu s požadavky evropských metrologických institucí.

V rámci programu národní politiky podpory jakosti je středisko zapojeno do přípravy národního registru poradců systémů managementu kvality a dalších managementů.

Pracovníky střediska byla zajištěna aktivní účast na řadě konferencí a seminářů týkajících se programů kvality v resortu zdravotnictví, a to jak v oblasti ochrany veřejného hodnocení, tak i zdravotní péče, klinických laboratoří, metrologie a zdravotnické informatiky. V rámci programu autorizace laboratoří byly organizovány školící akce pro zájemce o autorizaci i auditory. V oblasti autorizace pracovníků hodnotících zdravotní rizika byly uspořádány 2 kurzy, které jsou nedílnou součástí vlastního autorizačního procesu.

V rámci vedení agendy mezilaboratorního porovnávání (MPZ), resp. externího hodnocení kvality (EHK), byla zahájena spolupráce s externími zájemci o organizaci MPZ v oblasti ochrany veřejného zdraví a příprava jednotného zpracování výsledků a editace závěrečných zpráv dle ISO Guide – 43.

2.7 Oddělení veterinárních služeb

Hlavní úkol pracovní náplně OVS – zabezpečovat podmínky práce experimentátorům pracujícím s laboratorními zvířaty - byl splněn. Nákup laboratorních zvířat v celém spektru požadovaných druhů, plemen i kmenů byl zabezpečen, i když v některých dodávkách přetrvávají problémy v možnostech dodavatelů. Problematika ustájení laboratorních zvířat, nákup diet, léčiv, steliva a použití jednotlivých technologických prvků byly vyřešeny ke spokojenosti experimentátorů. Prostorové a personální kapacity OVS byly využity.

V roce 2003 pokračovaly trvalé kontroly zdravotního stavu laboratorních zvířat v chovu firmy Velaz, s. r. o., firmy Bio Test Konárovice, s. r. o. a firmy Semed, které spolu s kontrolou zdravotního stavu laboratorních zvířat v chovatelském zařízení SZÚ zabezpečily trvale dobrý zdravotní stav laboratorních zvířat v experimentech prováděných v SZÚ.

Z důvodu nedostatku ustájovacích kapacit pro některé druhy zvířat v jednotlivých obdobích minulého roku musely být ve spolupráci s experimentátory termíny některých sledování přesunuty na pozdější období.

Rozhodujícím krokem pro povolení další činnosti uživatelského a chovatelského zařízení SZÚ bylo absolvování akreditačního řízení s kladným výsledkem.

Po přípravných pracích proběhlo v říjnu a listopadu 2003 vlastní komisionální šetření v budovách č. 5, 6, 23 a 31 a „Ústřední komise pro ochranu zvířat – Ministerstva zemědělství“ rozhodla o udělení druhé akreditace na dobu pěti let.

S ohledem na proměnlivou schopnost dodavatelů laboratorních zvířat v plnění dodávek laboratorních zvířat, požadavky experimentátorů i proměnlivou zdravotní úroveň chovů laboratorních zvířat dodavatelských firem byla požadovaná laboratorní zvířata až na ojedinělé výjimky nakupována od firmy Velaz, s. r. o., od firmy Charles River – ANLAB, s. r. o., od firmy Bio Test, s. r. o.

Stěžejním úkolem bylo zajistit dodržování zákona ČNR č. 246/92 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, realizace vyhlášky MZ ČR 311/97 Sb. o chovu a využití pokusných zvířat a realizace zákona 166/99 Sb. o veterinární péči (tzv. veterinární zákon).

Díky navýšení rozpočtu OVS v tomto roce byly odstraněny některé dlouhodobé nedostatky v možnosti doplňování technologických prvků (spotřební materiál) a byl učiněn i další podstatný krok v dovybavení budovy č. 31 jak mobiliářem, tak technologickým zařízením z investičních prostředků.

V OVS bylo v roce 2003 provedeno celkem 134 pitev laboratorních zvířat, a to: diagnostických pitev 55, v rámci zdravotní kontroly dodavatelských chovů 38 a pitev pro výzkumný projekt 41.

Histologicky bylo vyšetřeno 115 (85,8 %) zvířat ze 134 pitvaných. Z těchto zvířat bylo zpracováno 648 orgánových vzorků. Metodou přímé elektronové mikroskopie bylo na přítomnost virových partikulí vyšetřeno 18 vzorků ze 6 pitvaných zvířat (ve spolupráci s RNDr. J. Schramlovou, CSc., z CEM).

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

Bakteriologicky bylo vyšetřeno 54 laboratorních zvířat. Z nich byla provedena kultivace z 258 orgánů.

Parazitologické vyšetření jsme provedli u 69 (51,4 %) pitvaných zvířat, a to u 31 diagnostických pitev a 38 zdravotních kontrol.

Sérologická vyšetření byla provedena u 53 vzorků sér myší (37 zdravotní kontroly dodavatelských chovů, 16 ze zařízení SZÚ) a 23 sér potkanů z dodavatelských chovů na přítomnost protilátek proti virům, a to ELISA metodou.

2.8 Středisko vědeckých informací

Většina činností pracoviště v r. 2003 souvisela s dokončením projektu LI002026 MŠMT Informační zdroje pro péči o zdravé životní podmínky a ochranu a podporu zdraví. V souladu s cíli projektu umožnit jednotný přístup ke knihovnicko-informačním, publikačním a vydavatelským aktivitám SZÚ byly dokončeny práce na webových stránkách SVI, mj. byl obnoven provoz online katalogu knihovny. SVI se v této oblasti podílelo také na přípravě nových webových stránek SZÚ.

V polovině roku byl základní knihovní systém (KIS) převeden na vyšší verzi KP-win, včetně konverze dat a propojen na online katalog. Průběžně byla prováděna analýza dalších podmínek a práce pro plánované připojení KIS knihovny SZÚ k systému MEDVIK (medičinské virtuální knihovny ČR).

V průběhu roku bylo prováděno vyhodnocování statistik využívání a zkušeností s přístupy do fulltextových databází v rámci národních a konsorciálních licencí za předchozí 4 roky a analýza podmínek pro vstup knihovny SZÚ do nových konsorcií. Průběžně byly sestavovány kolekce časopisů z těchto databází pro online přístup 2004-2008.

V r. 2003 byla zahájena periodická revize knihovního fondu (87 tis. knihovních jednotek), včetně jeho obsahové prověrky.

SVI v roce 2003 zabezpečovalo knihovnicko-informační, ediční, reprografické a fotografické služby pro pracovníky SZÚ, SÚRO, 3. LF UK, hygienických stanic, uživatele sítě veřejných informačních služeb ve zdravotnictví a další mimorezortní uživatele. Výčet poskytovaných služeb pro pracovníky SZÚ i pro externí uživatele je zveřejněn na www stránce SVI na adrese: <http://www.szu.cz/svi/index.html> .

Činnost knihovny

Knihovní fond byl systematicky doplňován celou domácí knižní i časopiseckou produkcí příslušné oblasti a vybranými zahraničními tituly. Dokumenty byly získávány zejména koupí, ale i prostřednictvím mezinárodní výměny časopisů, dary WHO a Kongresové knihovny USA. Do fondu knihovny bylo v roce 2003 zaevidováno 2 653 knih. jednotek, celkový stav fondu činí 87 077 knih. jednotek. Do knihovny docházelo 346 titulů časopisů, z toho 163 českých a 183 zahraničních. Zahraniční časopisy byly průběžně hlášeny do souborných katalogů NLK a NK ČR. Nákup knihovního fondu ve výši 5 586 tis. byl hrazen z rozpočtu SVI, z grantových projektů center SZÚ, z projektu LI MŠMT, prostředků pro rozvoj VISZ a prostředků EU.

Celkem bylo zapůjčeno 29 987 knih. jednotek. Prostřednictvím MVS bylo vybaveno 1 634 požadavků pracovníků SZÚ a prostřednictvím MMVS (včetně služby JASON a SUBITO) 534 požadavků. Z fondu SZÚ bylo vyřízeno spolupracujícím knihovnám 1 047 požadavků (8 382 xerokopií). Službu RIOS zajišťovaly pracovnice knihovny pro 16 organizací z 13 titulů časopisů. Celkem bylo vyhotoveno 51 066 xerokopií.

Činnost dokumentační, informační a překladatelská

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

V roce 2003 bylo zpracováno celkem 850 rešerší, z toho 176 rešerší průběžných. V informačních střediscích mimo SZÚ bylo zprostředkováno 10 rešerší. Z internetových zdrojů byly využívány zejména bibliografické a fulltextové databáze v rámci národních a konsorciálních licencí. Podle zadání uživatelů byly sledovány příslušné předpisy z Official Journal EC řady L a C – celkem 396 předpisů, tj. 2 294 stran.

Byl zpracován 10. ročník Personální bibliografie SZÚ – 2001/2002 s 459 záznamy, z toho pro hlášení do Rejstříku informací o výsledcích (RIV), ve kterém jsou zpřístupňovány informace o publikační činnosti vztahující se k projektům výzkumu a vývoje a výzkumným záměrům podporovaným z veřejných prostředků, bylo zpracováno 130 záznamů. Pro ILO – CIS Bulletin bylo zpracováno 20 anotovaných záznamů článků s abstrakty v angličtině. Pro databázi monitoringu denního tisku bylo zpracováno 2 207 článků z 5 titulů denního tisku. Výstupy z databáze byly kromě SZÚ využívány v rámci elektronické konference Zdravá města a byly denně vystavovány na zdravotnickém serveru www.zdrav.cz.

Bylo přeloženo 911 stran odborných prací a dopisů, nejvíce do jazyka anglického, a provedeno 1 045 stran korektur v angličtině. V průběhu roku byly poskytovány pracovníkům ústavu jazykové konzultace.

Činnost oddělení redakce časopisů a fotooddělení

Pro hygienickou službu byl vydáván časopis Acta hygienica, epidemiologica et microbiologica (AHM). V nákladu 300 – 700 výtisků vyšlo celkem 6 čísel a zvláštní číslo Personální bibliografie. Plné texty byly vystavovány na www stránkách SVI. Časopis Central European Journal of Public Health (CEJPH) byl vydán v nákladu 400 výtisků, celkem 4 čísla a supplement. SVI zabezpečilo část nakladatelských činností, předplatné a nabídku časopisu novým odběratelům. Časopis CEJPH byl předložen k hodnocení pro přijetí do databází Thomson – ISI ve Filadelfii, kompletně byly přepracovány autorské pokyny, včetně úpravy bibliografických citací (redakce vycházela z doporučení Mezinárodního výboru vydavatelů biomedicínských časopisů – Vancouver Style).

Probíhala distribuce časopisů a povinných výtisků, příjem objednávek, zajišťování nabídkové povinnosti, přidělování ISSN a vyžádaných služeb z jednotlivých center (zajišťování tiskařských prací, vazby knih a časopisů, fotoslužby).

Rozmnožovna zajišťovala průběžně množení materiálů dle požadavků, bylo vyhotoveno celkem 271 685 kopií.

2.9 Oddělení biostatistiky a informatiky

Pracovníci oddělení spolupracovali v rámci aplikací statistických metod při přípravě pokusů a šetření, jejich vyhodnocování a interpretaci výsledků. Pro jednotlivá centra v rámci dlouhodobých úkolů, grantů a jednotlivých studií prováděli statistické zpracování, testování a vyhodnocování dat. Dále poskytovali odborné statistické konzultace pro pracoviště SZÚ a HS nebo jiných zdravotnických organizací. Vytvářeli speciální programové prostředky podle požadavků jednotlivých pracovišť. Prováděli grafické práce související s prezentací výsledků pracovišť. Navrhovali a konstruovali speciální elektronická zařízení pro účely ústavu. Zorganizovali školení základů použití statistických metod pro pracovníky SZÚ.

Pracovníci oddělení se v roce 2003 podíleli na publikační a přednáškové činnosti, spolupracovali na projektech monitoringu při přípravě a vyhodnocení jednotlivých projektů a úkolů, například: Dotazníková studie sledování ukazatelů zdravotního stavu. Studie prevalence alergií u dětí. Zpracování některých demografických dat. Statistické analýzy znečištění ovzduší a související problémy prostorového modelování znečištění. Vyhodnocení kožní dráždivosti. Hygienizace čistírenských kalů. Srovnání trendů hlučnosti mezi měřenými lokalitami. Testování plicních funkcí v souvislosti s azbestovým rizikem. Prostorový odhad imisní zátěže v menších sídlech na základě modelování časoprostorových dat z krátkodobých měření mobilními stanicemi. Prováděli odhad dynamiky lokální zátěže plísněmi v malém sídle na základě vyhodnocení výsledků opakované kampaně mikrobiologických měření. Vytvářeli statistický model pro monitorování a kontrolu růstu dětí. Vyhodnocovali studie, srovnávající standardní a několik alternativních laboratorních metod při odečtu vybraných skupin mikroorganismů.

Další část činnosti oddělení tvoří podíl na provozu softwarového systému pro EpiDat2003 a tvorbě EpiDat2004, podíl na tvorbě a provozu informačního systému NRL pro AIDS, provozu a hodnocení sérové banky.

Podíleli se na činnosti poradního sboru pro informatiku hlavního hygienika ČR včetně vytváření správy registrů provozovaných v KSRZIS (KaPr, ARI, Pandemie a přenos dat pro EpiDat) a rozšíření registru ARI o hlášení ILI.

Pracovníci IT prováděli SW audit na počítačích ústavu. Podíleli se na zabezpečení centrálního nákupu HW a SW včetně instalace či modifikace na jednotlivé počítače pro pracoviště celého ústavu, poskytovali základní servis a poradenskou činnost při provozu výpočetní techniky. Zajišťovali nákup SW v rámci smlouvy MICROSOFT SELECT podle požadavků jednotlivých center. Dalším řešeným úkolem bylo zajištění správy celoustavní sítě, jednotlivých serverů včetně provozu a rozvoje. Pracoviště zajišťovalo provoz mail serveru, web serveru, antivirové ochrany serveru a stanic. Dále pracovníci OBI zajišťovali navýšení přístupové rychlosti do Internetu (na 6 Mb), vytvoření VPN (virtuální privátní sítě) pro pracoviště v Praze a Brně a vytvoření technických podmínek pro využití počítačové sítě pro docházkový a bezpečnostní systém pro pražské pracoviště SZÚ.

V roce 2003 bylo provedeno další rozšíření počítačové sítě SZÚ, které spočívalo v napojení budov 23a a vrátnic na optickou páteřní síť, v inovaci některých zastaralých aktivních prvků páteře a rozšíření strukturované kabeláže podle požadavků jednotlivých center.

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

V roce 2003 se pracovníci podíleli například na řešení:

- GA MZ ČR „6. Celostátní antropologický výzkum dětí a mládeže 2001“.
- GA AV ČR „Sociální opora jako významný protektivní faktor“.
- IGA MZ ČR „Výzkum a vývoj referenčního materiálu lidská moč, kyselina mandlová a fenyglyoxylová“.
- GA ČR „Predikční model pro odhad akutní toxicity směsí chemických látek“.
- GA MŽP „Alternativní metoda pro stanovení akutní toxicity chemických látek a odhad akutní toxicity jejich směsí“.
- Dílčí výzkumný záměr IV. Zdravotní rizika expozice faktorům pracovního prostředí.
- GA ČR "Predikční model pro odhad akutní toxicity směsí chemických látek".
- IGA „Detekce typu ventilační poruchy a přínos CT diagnostiky u pleurálních hyalinóz způsobených azbestem“.
- GA ČR „Psychosociální determinanty zdraví“.
- IGA „Víceúčelový imunologický přehled“.
- IGA MZ ČR „Biologické monitorování a zdravotní riziko při průmyslové expozici MDI.

2.10 Ekonomický odbor

Náklady a výnosy

Výnosy

Rozpočet výnosů celkem ve výši 348 056 tis. Kč byl v roce 2003 navýšen o 55 476 tis. Kč. Po tomto navýšení roční rozpočet výnosů celkem činil 403 532 tis. Kč a byl plněn na 106,49 % částkou 429 724 tis. Kč.

Stanovený roční rozpočet výnosů celkem bez příspěvku ve výši 30 000 tis. Kč byl v roce 2003 navýšen o jiné ostatní výnosy částkou 3 178 tis. Kč (tj. finanční prostředky pro spoluřešitele grantů) a o zúčtování fondů nad stanovený rozpočet částkou 385 tis. Kč (tj. zahraniční granty a dary). Po tomto navýšení činil roční rozpočet výnosů celkem bez příspěvku 33 563 tis. Kč a byl plněn na 178,04 % částkou 59 755 tis. Kč. Z toho tržby z prodeje služeb činily 48 387 tis. Kč, pokuty a penále 6 tis. Kč, úroky z běžných účtů 499 tis. Kč, kursové zisky 5 tis. Kč, zúčtování fondů 8 385 tis. Kč, jiné ostatní výnosy 2 464 tis. Kč a tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku 9 tis. Kč.

Stanovený roční příspěvek ve výši 318 056 tis. Kč byl v roce navýšen o 51 913 tis. Kč, z toho o účelové prostředky od MZ ve výši 46 119 tis. Kč a od grantových agentur o 5 794 tis. Kč. K 31.12.2003 činil roční příspěvek celkem 369 969 tis. Kč.

Náklady

Stanovený roční rozpočet nákladů ve výši 348 056 tis. Kč byl v průběhu roku upraven v závislosti s navýšením stanoveného ročního příspěvku, jiných ostatních výnosů (finančních prostředků pro spoluřešitele grantů) a zúčtováním fondů nad stanovený rozpočet (zahraniční granty a dary). Na realizaci závazků vyplývajících ze Závěrů melkského procesu o 2 000 tis. Kč, o 690 tis. Kč na VLI (vědecko-lékařské informace), o 8 320 tis. Kč na Národní program HIV/AIDS, o 500 tis. Kč na Národní program podpory jakosti, o 3 132 tis. Kč na Národní program zdraví, o 4 815 tis. Kč na program přípravy vstupu ČR do EU, o 13 976 tis. Kč na projekty IGA, o 13 670 tis. Kč na výzkumné záměry IGA, na projekty GA ČR o 3 989 tis. Kč, GA AVČR o 388 tis. Kč, GA MŠMT o 2 092 tis. Kč, GA MZe o 359 tis. Kč, GA MŽP o 1 160 tis. Kč a na zahraniční granty a dary nad stanovený rozpočet o 385 tis. Kč. Po tomto navýšení k 31. 12. 2003 činil roční rozpočet nákladů celkem 403 532 tis. Kč a byl čerpán na 101,33 % částkou 408 879 tis. Kč (z toho záloha na daň z příjmu činila 5 000 tis. Kč).

Hospodářský výsledek

Hospodářský výsledek v roce 2003 byl + 20 845 tis. Kč. Přidělené investiční dotace z MZ ČR v roce 2003:

Celkový objem kapitálových výdajů na rok 2003: 12 803 000,- Kč.

Přidělené investiční dotace

Název akce: Rekonstrukce budovy č. 20
evidenční číslo: 235 012 0003

Přidělená systémová dotace ve výši 3 200 tis. Kč byla použita ve výši 200 tis. Kč na projekt a 3 000 tis. Kč na realizaci. Akce byla v této výši ukončena, dotace byla vyčerpána. Na projekt bylo z vlastních zdrojů uhrazeno 63 tis. Kč a na realizaci 2 656 tis. Kč.

Rekonstrukce bude pokračovat v roce 2004 z vlastních investičních zdrojů.

Název akce: Rekonstrukce části přízemí budovy č. 4 na chráněnou laboratoř BL 3
evidenční číslo: 235 012 0002

Přidělená systémová dotace 1 300 tis. Kč byla profinancována ve výši 1 297 tis. Kč. V roce 2004 bude akce dokončena technologickými dodávkami ve výši 9 420 tis. Kč.

Název akce: Obnova přístrojového vybavení
evidenční číslo: 235 012 0001

Přidělená systémová dotace ve výši 1 064 tis. Kč byla použita na pořízení laminárního boxu II. tř.-biohazardu pro oddělení veterinárních služeb, který je nezbytný pro přizpůsobení pracovních podmínek předpisům EU – podmínky správné laboratorní práce podle nového lékopisu ČR. Dále byly pořízeny data/video projektor do velké posluchárny pro zlepšení možnosti prezentace v rámci seminářů a konferencí pořádaných ve Státním zdravotním ústavu a osobní automobil Octavia combi, kterým se částečně vyřešila obtížná situace použitelnosti stávajících vozidel a došlo ke zkvalitnění přepravních potřeb.

Název akce: Dovybavení k zařízením pro sekvenaci nukleových kyselin a genetickou analýzu
evidenční číslo: 235 223 0008

V rámci této akce byly zakoupeny přístroje a zařízení pro přípravu vzorků k sekvenaci, tak aby byl plně využit sekvenační přístroj k detekci nových či neznámých mikrobiálních agens, který byl v roce 2002 pořízen ze státního rozpočtu. Byly zakoupeny chlazená stolní centrifuga, termocycler pro PCR, koncentrátor DNA, dokumentační systém a digitální analytické váhy.

Název akce: Biohazard, autokláv, ultracentrifuga
evidenční číslo: 235 335 0006

V rámci poskytnuté dotace byly zakoupeny výše uvedené přístroje, neboť v rámci biologické ochrany obyvatelstva je nezbytné v laboratořích zpracovávat materiály obsahující různá neznámá, event. nová patogenní mikrobiologická agens virové či bakteriální etiologie.

Název akce: Renovace manuálních stanic měření kvality venkovního ovzduší
evidenční číslo: 235 334 0001

Přidělená dotace ve výši 2 959 tis. Kč byla použita na renovaci manuálních stanic měření kvality venkovního ovzduší, která umožní sběr validních údajů o kvalitě ovzduší použitelných pro potřeby Monitoringu zdravotního stavu obyvatelstva a pro řízení zdravotních rizik.

Název akce: Laminární bezpečnostní box
evidenční číslo: 235 332 0008

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

V rámci této akce byl pořízen nový laminární bezpečnostní box, který bude sloužit jako náhrada za box, který nebyl certifikován a byl tudíž nevyhovující pro akreditovanou laboratoř Národní referenční laboratoře AIDS. Laminární box byl pořízen za cenu 279 300,- Kč.

Název akce: Programové vybavení NLK
evidenční číslo: 235 021 0006

Přidělená dotace v rámci programu „Rozvoj a obnova mat. tech. základny národních lékařských knihoven“ byla použita na zakoupení softwaru Kp-win client v souladu s uplatněným požadavkem.

V únoru 2003 byla ředitelem ústavu jmenována investiční komise, jejímiž členy jsou zástupci jednotlivých center. Tato komise je trvalým poradním orgánem ředitele a předkládá mu návrhy na pořízení stavebních a přístrojových investic vč. tzv. havarijních případů z vlastních zdrojů. V roce 2003 se komise sešla celkem šestkrát. Přehled pořízených investic včetně záloh na nedodané nebo nedokončené investice je uveden v níže uvedené tabulce:

Přehled investic pořízených z vlastních zdrojů v roce 2003

Investiční akce	Počet	Celkem tis. Kč
Příspěvky na přístroje z grantů	3	456
Příspěvky na dofinancování programů MZ ČR		1 100
Projekt na rekonstrukci B 20		36
Rekonstrukce elektroinstalace v B 7		999
Náhradní zdroj BL 3 v B 4		1 266
Voliéra u B20 (záloha)		165
Ordinace závodního lékaře v B 19 (projekt + realizace)		331
Vybavení ordinace (EKG)		101
Senzorické pracoviště pro potřeby NRC pro plasty		138
Docházkový systém		1 025
Kamerový sledovací systém		386
Přístupový systém v B 7, 11, 23 (záloha)		55
Přístrojové vybavení pro provizorní pracoviště BL 3		1 941
Osobní automobily	3	1 493
Zahradní traktor	2	664
Kopírovací stroj	1	190
Dobudování celoústavní počítačové sítě		787
Personální počítač	2	155
Laserová tiskárna s duplexní jednotkou	1	47

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

Notebook	5	297
Datové projektory + připojení v posluchárně	2	334
Výměna síťových serverů na CHPŘ v Brně		750
Server a datový rozvaděč pro zpracování mezd a personalistiky		676
Upgrade PC programů na zpracování mezd a personalistiky (záloha)		263
Statistický software	1	159
Zařízení na čištění odpadního potrubí	1	58
Elektrodynamický vibrátor (záloha)	1	621
Myčka laboratorního skla	1	428
Zařízení na rozplňování kapalných materiálů	1	678
Autopreparátor s příslušenstvím	1	481
Klimatizace laboratoří	4	285
Klimatická komora	1	460
Zařízení na úpravu vody	1	385
Laserový počítač částic	1	565
Bezpečnostní box II. tř. biohazard	4	932
Automatický promývač mikrodestiček	2	315
UV-VIS spektrofotometr – dvoupaprskový	1	462
UV-VIS spektrofotometr – jednopaprskový	3	476
Analyzátor rtuti AMA	1	426
UV radiometr	1	186
Chlazená centrifuga	2	732
PCR termocycler duální	1	520
Modernizace přístrojového vybavení		3 345
C e l k e m		25 169

Technický odbor

Zabezpečoval v roce 2003 investiční výstavbu, rekonstrukce a dodavatelské opravy, včetně údržby zajišťované vlastními pracovníky. Dále zajišťoval veškeré energetické hospodářství.

Stavební investice

V roce 2003 bylo pokračováno v realizaci akce „Rekonstrukce části přízemí budovy 4 na chráněnou laboratoř BL 3“ (ve 3. stupni biologické ochrany) s účastí státního rozpočtu na financování akce ve výši 1,297 mil. Kč. Rekonstrukce má být dokončena v roce 2004 technologickými dodávkami ve výši 9,420 mil. Kč.

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

Byla zahájena akce „Rekonstrukce budovy 20“ se státní dotací 200 tis. Kč na projekt a 3 mil. Kč na realizaci. Z vlastních investičních zdrojů bylo na tuto akci na projekt uhrazeno 63 tis. Kč a na realizaci 2,654 mil. Kč. Akce bude dokončena v roce 2004 z vlastních zdrojů ve výši rozpočtu 6 mil. Kč.

Z vlastních investičních zdrojů bylo zajištěno:

- zřízení ordinace závodní preventivní péče v B 19,
- provedena rekonstrukce elektroinstalace v B 7,
- vybudován náhradní zdroj pro B 4,
- zahájena akce přístupového systému do B 7, 11, 23,
- kontrola vjezdu vozidel hl. vrátnice a kamerový systém na B 1 a B 6,
- byla zahájena montáž voliéry u B 20, s cílem zrušit stávající voliéru u opravené B 6.

Dodavatelské opravy

Z celkového objemu dodavatelských oprav ve výši cca 13 mil. Kč patří mezi hlavní akce: oprava fasády a střechy B 6, vč. přílehlého chodníku i dalších chodníků před B 5 a B 11, odstranění nefunkčního komínu od bývalé kotelny, opravy v některých laboratořích např.:

- pro pracoviště NRC pro plasty v B 11 (CZŽP),
- pro pracoviště OS hygieny vody v B 5 (CHŽP),
- opravy kanceláří v přízemí B 5 pro CHŽP apod.

Opravy přístrojů a zařízení pro jednotlivá centra byly provedeny v celkovém objemu 5,8 mil. Kč.

Přípravny půd a umývárny (PPU)

Činnost oddělení

Přípravny půd zajišťují pro mikroskopické laboratoře kultivační a diagnostické půdy, biochemické testy, pufrů, roztoky pro biochemii podle potřeb laboratoří. Soustředí a dokumentují receptury médií a podílí se na vývoji nových půd.

Umývárny asanují, myjí a sterilizují laboratorní sklo a dekontaminují, třídí a balí infekční odpad pro odvoz do spalovny.

Od 1. 4. 2003 došlo ke sloučení 2 přípraven půd SZÚ (přípravna půd CEM a přípravna půd CZŽP) a 4 umýváren (umývárny v budově 11 a 2A), které byly začleněny pod ETÚ.

Celkový plán pracovníků PPU je 24.

V roce 2003 byly pro PPU zakoupeny tyto přístroje z investičních zdrojů:

- horkovzdušný sterilizátor Stericell 404 (průchozí) Standard s příslušenstvím,

Výroční zpráva 2003
2 Činnost center, odborných pracovišť

- autopreparátor S 8000 s karuselovým plnicím automatem Petriho misek APS300/90, jednodveřový mycí a dezinfekční automat Miele s horkovzdušným sušením G 7883 CD s příslušenstvím.

Tyto přístroje pomohly snížit ruční práci laborantek a myček, zvýšily výrobní kapacitu, standardnost a kvalitu hotových výrobků. Po zakoupení sterilizátoru a mycího automatu proběhlo kolaudační rozhodnutí o užívání objektu umývárny 2A.

V r. 2003 připravily obě varny cca 70 000 agarových ploten, cca 45 000 kusů půd a testů ve zkumavkách a cca 1 300 litrů ostatních médií a roztoků podle několika desítek různých receptur. Umývárny připravily cca 100 000 sterilních zkumavek, 50 000 pipet a více než 8 000 kusů ostatního laboratorního skla. Zpracovalo se zde cca 15 tun infekčního odpadu.

3 PROFESNÍ A VĚKOVÁ STRUKTURA ZAMĚSTNANCŮ

V ústavu pracovalo v roce 2003 celkem 725 zaměstnanců. Z toho jich mělo 365 vysokoškolské vzdělání a 365 vzdělání středoškolské. Zaměstnanců s nižším vzděláním bylo 55.

O vysoké kvalifikaci pracovníků svědčí to, že 91 vysokoškoláků má akademické nebo vědecké hodnosti.

Věková skladba vykazuje posun do vyšších věkových skupin, což je ovšem dáno do značné míry potřebou vysoké odborné a vědecké kvalifikace. Nicméně personální politika se zaměřuje na omlazení lidského potenciálu ústavu.

Absolventi VŠ

Centrum	MUDr.	RNDr.	Ing.	MVDr.	PhDr.	Mgr.	Bc.	Jiné	Celkem
EM	33	36	8	1	1	19	---	1	99
HPNP	27	14	15	---	2	13	1	---	72
HPŘ	---	4	10	5	---	4	---	---	23
HŽP	21	9	18	---	---	6	3	---	57
ZŽP	13	9	20	1	5	6	3	2	59
ŘKZ	3	1	3	---	1	1	---	---	9
OBI	---	3	7	---	---	---	---	1	11
SVI	2	---	3	---	1	5	---	1	12
OVS	---	1	1	6	---	---	---	---	8
ETÚ	---	1	10	---	---	---	---	---	11
ŘÚ	3	---	---	---	---	---	---	1	4
CELKEM	102	78	95	13	10	54	7	6	365

Akademické hodnosti, vědecké stupně

Centrum	Prof.	Doc.	Dr.Sc.	CSc./Ph.D.	Jiné
EM	---	2	2	29	
HPNP	1	4	5	21	
HPŘ	---	1	---	3	
HŽP	1	1	1	11	
ZŽP	---	1	---	13	
ŘKZ	---	---	---	2	
OBI	---	---	---	7	
SVI	1	---	---	1	
OVS	---	2	2	1	
ETÚ	---	---	---	---	
ŘÚ	---	---	---	3	
CELKEM	3	11	10	91	

Výroční zpráva 2003
3 Profesioní a věková struktura zaměstnanců

SŠ – zdravotničtí a nezdravotničtí pracovníci

Centrum	Zdravotničtí	Nezdravotničtí	Celkem
EM	70	12	82
HPNP	24	12	36
HPŘ	6	3	9
HŽP	24	3	27
ZŽP	27	9	36
ŘKZ	---	4	4
OBI	---	4	4
SVI	---	12	12
OVS	---	11	11
ETÚ	9	69	78
ŘÚ	---	6	6
CELKEM	160	145	305

Věková skladba pracovníků SZÚ: VŠ a vedoucí VŠ pracovníci

Všichni VŠ	Věk	Vedoucí
16	> 71	---
48	61 – 70	10
99	51 – 60	25
89	41 – 50	28
59	31 – 40	1
54	21 – 30	1
---	< 21	---

Zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností

Roční přepočtený počet zaměstnanců SZÚ byl 639 osob. Povinný podíl zaměstnanců se změněnou pracovní schopností (4 % dle § 24 odst. 6 zákona č. 1/1991 Sb. ve znění zákona č. 474/2001 Sb.) je 26 osob.

Skutečný stav v roce 2003 byl 19 osob. Odvod do státního rozpočtu za 7 chybějících osob byl 171 374,- Kč.

4 VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST

I přes zvýšené pracovní nároky na ústav v souvislosti s jeho zařazením mezi zdravotnická zařízení ochrany veřejného zdraví a s aktuálními potřebami vycházejícími ze Zákona o ochraně veřejného zdraví, představovala výzkumná činnost významnou složku aktivit co do intenzity i extenzity.

Základ výzkumné činnosti i jejího financování byl tvořen výzkumnými záměry (4 dílčí výzkumné záměry a 35 cílů). Druhou oblastí výzkumu byly projekty IGA (26) a třetí tvořily projekty GA ČR (12). Malou část tvořily projekty financované rezortními grantovými agenturami a AV ČR (8).

Samostatnou oblastí, která patří do oblasti intervenčních projektů podpory zdraví, ale svými dílčími částmi přináší i výzkumné výsledky, jsou účelové dotace MZ ČR z Národního programu zdraví, Projekty podpory zdraví. V SZÚ jich bylo řešeno a financováno 13.

Celkem tedy bylo řešeno a financováno 66 projektů.

Počet grantů a VZ řešených v období 2000 – 2003

Agentury	1999	2000	2001	2002	2003
IGA	32	27	22	25	26
VZ IGA	(35) 4	(35) 4	(35) 4	(35) 4	(35) 4
GA ČR	10	13	14	14	12
AV ČR	2	3	3	2	3
MŠMT	5	6	4	3	3
MZe	1	1	1	0	1
MŽP	0	2	4	5	4
NPZ*	15	11	12	9	13
Celkem	69	67	64	62	66

* Národní program zdraví

Celkem byly projekty dotovány grantovými agenturami a Národním programem zdraví 1 460 000,- Kč investičními a 38 766 000,- Kč neinvestičními. Z toho byl příspěvek na mzdy 4 110 000,- Kč.

Výroční zpráva 2003
4 Vědecko-výzkumná činnost

Celkový přehled finančních prostředků (v tis. Kč) přidělených na řešení grantů a výzkumných záměrů v roce 2003

Agentury	Počet řešených grantů	Finanční prostředky:			Průměr na grant
		investiční	neinvestiční	v tom: mzdy	
IGA	26	270	13 976	1 740	548
VZ IGA	(35) 4	550	13 670	1 311	3 555
GA ČR	12	125	3 989	639	343
AV ČR	3	0	388	68	129
MŠMT	3	520	2 092	121	871
MZe	1	0	359	83	359
MŽP	4	0	1 160	148	290
NPZ*	13	0	3 132	0	241
Celkem	66	1 465	38 766	4 410	610

* Národní program zdraví

Z přehledu časového vývoje vyplývá, že finanční dotace na výzkum mají stoupající trend. Meziroční nárůst roku 2002 a 2003 je 24,8 %.

Celkový přehled finančních prostředků (v tis. Kč) přidělených na řešení grantů výzkumných záměrů v letech 1999 – 2003

Rok	Finanční prostředky:		
	investiční	neinvestiční	v tom: mzdy
1999	5 573	25 542	2 491
2000	4 400	28 139	2 713
2001	8 527	34 900	3 321
2002	1 292	31 050	3 037
2003	1 465	38 766	4 410

Výroční zpráva 2003
4 Vědecko-výzkumná činnost

Projekty řešené v SZÚ v roce 2003 (pokračující a nové)

Grantová agentura	Řešitel	Číslo projektu	Doba řešení	Název projektu
MZe	dr. Karpíšková	QF 3085	2003 – 2005	Hodnocení antibiotické rezistence <i>Campylobacter jejuni</i> pocházejících z potravin, prostředí a člověka.
GA AV ČR	dr. Jírová	A4050301	2003 – 2005	Hydrofilní polymery s vázanými sacharidy pro biologické aplikace.
	dr. Kebza	IAA8025902	1999 – 2003	Sociální opora jako významný protektivní faktor.
	dr. Kožíšek	S6022006	2000 – 2004	Riziko výskytu oocyst <i>Cryptosporidium spp.</i> v pitné vodě.
MŽP	dr. Kotlík	VaV/740/4/01	2001 – 2005	Charakterizace zátěže obyvatel malých sídel škodlivinami z ovzduší a znečištění ovzduší bioaerosoly.
	ing. Matěju	VaV/720/4/02	2002 – 2003	Možnosti a způsoby využití kalů a sedimentů z ČOV.
	doc. Tichý	VaV/340/2/01	2001 – 2003	Alternativní metoda pro stanovení akutní toxicity chem. látek a odhad akutní toxicity jejich směsí.
	dr. Rössner	VaV/740/5/03	2003 – 2007	Znečištění ovzduší a ochrana zdraví.
MŠMT	dr. Souček	OC B20.001	2002 – 2006	Studie vlivu genetických faktorů na vznik rakoviny prsu.
	Mgr. Veselá	LI002026	2000 – 2003	Informační zdroje pro péči o zdravé životní podmínky a ochranu a podporu zdraví.
GA ČR	Mgr. Rucki	305/03/P018	2003 – 2005	Akutní toxicita a rozdělovací koeficient n-oktanol/voda binárních směsí chem. látek.
	dr. Havlíčková	310/02/0467	2002 – 2004	Systémová a slizniční imunitní odpověď po adjuvantní slizniční imunizaci inaktivovaným chřipkovým virem.

Výroční zpráva 2003
4 Vědecko-výzkumná činnost

	dr. Kebza	406/03/1168	2003 – 2005	Psychosociální nerovnosti ve zdraví.
	dr. Křížová	310/02/1448	2002 – 2004	Biologická aktivita RTX proteinu FrpC z <i>Neisseria meningitidis</i> a jeho role v meningokokovém onemocnění.
	dr. Melter	310/01/1363	2001 – 2003	Vlastnosti a rezistence kmenů <i>Staphylococcus aureus</i> ze závažných infekcí
	dr. Nemeč	310/01/1540	2001 – 2003	Evoluce multirezistence u <i>Acinetobacter baumannii</i> : vztah klonality a rezistence k aminoglykozidům.
	dr. Petráš	301/02/1505	2002 – 2004	Molekulární diagnostika, epidemiologie a klasifikace klinicky významných grampozitivních koků.
	dr. Souček	203/02/1152	2002 – 2004	Struktura a funkce cytochromů P450 lidského a (mini) prasečího původu.
	dr. Souček	310/01/0802	2001 – 2003	Mechanismy genotoxického účinku chem. karcinogenu 1,3 butadienu: adaptivní odpověď a odhad individuální vnímavosti.
	dr. Souček	310/01/1537	2001 – 2003	Rakovina prsu: studium úlohy genetických faktorů v rozvoji onemocnění.
	dr. Vodičková	310/03/0437	2003 – 2005	Aktuální otázky v chápání genotoxicity styrenu: úloha DNA reparací, nových reaktivních metabolitů a sekundární oxidativního stresu.
IGA MZ ČR	dr. Kratěnová	NJ/7386-3	2003 – 2005	Rizikové faktory vzniku vadného držení těla u dětí školního věku, prevalence onemocnění pohybového aparátu.
	ing. Vignerová	NJ/6792-3	2001 – 2003	VI. Celostátní antropologický výzkum dětí a mládeže 2001.
	dr. Souček	NL/7295-3	2002 – 2004	Přítomnost cytochromu

Výroční zpráva 2003
4 Vědecko-výzkumná činnost

				P450 v kmenových buňkách.
	dr. Souček	NJ/6747-3	2001 – 2003	Studium úlohy genetických faktorů v rozvoji neHodgkinských lymfomů.
	dr. Gut	NL/6715-3	2001 – 2003	Mechanismy rezistence buněčných linií a nádorů prsu na chemoterapii taxany a možnosti jejich ovlivnění.
	dr. Gut	NL/7567-3	2003 – 2005	Vliv polyfenolů a chelátů na toxicitu a účinky anthracyklinů a taxanů.
	dr. Mráz	NJ/7387-3	2003 – 2005	Molekulární dozimetrie expozice alkylačním činidlům. Stanovení aduktů s globinem modifikovaným Edmanovým degradačním postupem.
	Mgr. Nerudová	NJ/6775-3	2001 – 2003	Přítomnost těžkých kovů v dentálních materiálech jako rizikový faktor při rozvoji autoimunitního onemocnění.
	dr. Rencová	NJ/6772-3	2001 – 2003	Vliv chem. a fyz. faktorů na kinetiku a dekorporaci alfa-emitujícího radionuklidu u hlodavců.
	ing. Stránský	NJ/7564-3	2003 – 2005	Biologické monitorování a zdravotní riziko při průmyslové expozici methylen-4,4-difenyldiisokyanátu.
	dr. Šperlingová	NJ/6784-3	2001 – 2003	Výzkum a vývoj referenčního materiálu lidská moč: kyselina mandlová a kyselina fenylglyoxylová.
	doc. Tichý	NJ/7435-3	2003 – 2005	Určení nebezpečnosti směsí chemikálií-techniky matematicko-statistické analýzy.
	dr. Hrubá	NI/6811-3	2001 – 2003	Význam <i>Chlamydia pneumoniae</i> v patogeneze chronických onemocnění u člověka.
	dr. Hulínská	NI/6880-3	2001 – 2003	Ehrlichóza a Borrelióza-

Výroční zpráva 2003
4 Vědecko-výzkumná činnost

				rozlišení zdravotního rizika pomocí molekulárně biologických metod.
	dr. Křížová	NI/7109-3	2002 – 2004	Prognostické faktory invazivního meningokokového onemocnění a jejich vliv na strategii léčby.
	dr. Křížová	NI/6803-3	2001 – 2003	Studium vlastností kmenů <i>Haemophilus influenzae</i> získaných v celostátním programu surveillance.
	dr. Křížová	NI/6882-3	2001 – 2003	Multilokusová sekvenční analýza populací <i>Neisseria meningitidis</i> .
	doc. Kříž B.	NI/7397-1	2003	Víceúčelový sérologický přehled protilátek proti vybraným infekcím preventabilním, u nichž se provádí očkování.
	dr. Motlová	NI/7382-3	2003 – 2005	Molekulárně genetická typizace kmenů <i>Streptococcus pyogenes</i> : emm typizace.
	dr. Musílek	NJ/7458-3	2003 – 2005	Povaha a evoluce hypervirulentního klonálního komplexu <i>Neisseria meningitidis</i> nově se šířícího ve středoevropské oblasti.
	dr. Němeček	NI/6796-3	2000 – 2003	Molekulární epidemiologie viru hepatitidy B: sekvenční analýza genomu HBV jako epidemiologický nástroj.
	dr. Suchánková	NI/6845-3	2001 – 2003	Studium epidemiologie a patogenezy lidského herpetického viru 8 (HHV8) v ČR.
	dr. Urbášková	NI/6799-3	2001 – 2003	Analýza příčin vzniku a šíření rezistence k antibiotikům u <i>Streptococcus pneumoniae</i> a <i>Str. pyogenes</i> v ČR.
PPZ HH	dr. Sovinová	7 111	2003	Přestaň a vyhraň.
	doc. Komárek	8 013	2003	CHUTNÝ ŽIVOT Správná výživa a vhodný pohyb – předpoklad a prostředek

Výroční zpráva 2003
4 Vědecko-výzkumná činnost

				zdravého stárnutí.
	prom. ped. Vildová	8 107	2003	Implementace programu Škola podporující zdraví do vzdělávacích dokumentů škol.
	dr. Markvart	8 108	2003	Životní prostředí a zdraví – možnosti ochrany zdraví na úrovni komunity.
	dr. Šulcová	8 109	2003	Snížení rizika psychické pracovní zátěže u učitelů základních škol a možnosti její objektivizace.
	dr. Skálová	8 110	2003	Prevence na internetu – interaktivní webové stránky v prevenci neinfekčních onemocnění.
	dr. Sovinová	8 111	2003	Problémy s alkoholem v denní praxi lékaře.
	dr. Kebza	8 112	2003	Psychosociální determinanty zdraví.
	dr. Kernová	8 113	2003	Lékárny podporující zdraví.
	dr. Kodl	8 114	2003	Prevence poškození kůže účinkem negativních faktorů životního prostředí.
	doc. Komárek	8 115	2003	Kampaň "Postav srdce na nohy".
	dr. Kernová	8 116	2003	"O nás pro nás aneb Deník školáka – 8. díl".

Výsledky hodnocení závěrečných zpráv grantů IGA orgány MZ ČR v letech 1991 – 2002

Kategorie rok	A	B	C	D	Celkem
1991			1	1	2
1992	4	8	2		14
1993	7	22	4		33
1994	8	9	1		18
1995	4	14	4		22
1996	6	7	5		18
1997	6	7	5		18
1998	x/ 7	8	2		17

Výroční zpráva 2003
4 Vědecko-výzkumná činnost

1999	7	10	1		18
2000	3	4	3		10
2001	3	4	1		8
2002	2	4			6
Celkem	57	97	25	1	166

x/ v tom cena ministra zdravotnictví

**Přehled počtu ukončených grantů IGA MZ ČR v letech 1991-2003
podle center a odborných pracovišť**

Rok	CEM	CHPNP	CHPŘ	CHŽP	CZŽP	CHZ x/	OBI od 2003 ŘÚ	NOČ od 2003 zrušeno	Celkem
1991	2								2
1992	6	6	1		1				14
1993	8	10	1	1	8	5			33
1994	6	7	1	1	2	1			18
1995	9	5		2	5			1	22
1996	5	8	1		3		1		18
1997	7	4	1	2	4				18
1998	10	5			2				17
1999	1	8	3	2	3		1		18
2000	2	3	1	4					10
2001	2	3		1	1		1		8
2002	3	2	1						6
2003	8	4					1		13
Celkem	69	65	10	13	29	6	4	1	197

x/ bylo delimitováno v roce 1995 do SÚJB

5 POSTGRADUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V postgraduální vzdělávací činnosti ústavu hraje stále větší roli individuální vzdělávání specialistů, kteří jsou současnou a perspektivní posilou odborných týmů. Tím se bude ústav snažit realizovat nezbytné omlazení pracovníků. V roce 2003 vedli školitelé ústavu celkem 31 studentů doktorského studia.

Postgraduální doktorské studium v roce 2003

Centrum	Počet studentů	Počet studentů z lékařských fakult	Počet školitelů
CEM	12		5
CZŽP	4	3	1
CHŽP	4	-	3
HPNP	8	5	5
CHPŘ	3	-	2
Celkem	31	8	16

Celkové množství vzdělávacích akcí v roce 2003 pokleslo oproti letům minulým. Bylo to způsobeno změnou struktury bývalé hygienické služby a vznikem nových organizačních jednotek. Byl opuštěn tradiční a léty zaběhlý vzdělávací plán a aktuální potřeba konkrétních vzdělávacích akcí se formuje tak, jak to vyžadují nové požadavky ze Zákona o ochraně veřejného zdraví.

Celkem bylo uspořádáno 38 vzdělávacích akcí.

Vzdělávací akce v roce 2003

Centrum/ druh akce	Konzult. den	Seminář	Konference	Kurz	Diskusní soustředění	Celkem
CEM	9	2				11
HPNP		6	3			9
CHŽP	4	6	1			11
CZŽP	1	1	1		2	5
ŘÚ				1		1
CHPŘ	1					1
Celkem	15	15	5	1	2	38

Výroční zpráva 2003
5 Postgraduální vzdělávání

Postgraduální aktivity SZÚ v roce 2001, 2002 a 2003

Akce/ počet akcí	2001	2002	2003
Kurzy	4	4	1
Konzultační dny	19	19	15
Semináře	17	16	15
Konference	6	5	5
Diskusní soustředění	1	2	2
Stáže	1	1	
Celkem	48	47	38

Kromě těchto centrálně organizovaných akcí proběhla řada individuálních a skupinových akcí organizovaných jednotlivými centry v rámci metodické a referenční činnosti.

6 ČINNOST REFERENČNÍCH LABORATOŘÍ A PRACOVIŠŤ, METODICKÉ VEDENÍ

Počet NRL v SZÚ v roce 2003 podle seznamu MZ (2003)

Centrum	Počet
CEM	25
CZŽP	10
CHŽP	4
CHPNP	7
CHPŘ	2
Oddělení veterinárních služeb	1

Laboratorní činnost NRL v roce 2003

Druh a počet vyšetřených vzorků

Obor: epidemiologie a mikrobiologie

Druh vyšetřeného materiálu	Počet vyšetřených vzorků pro:			Počet vzorků:	
	Hygienickou službu	Zdravotnická zařízení	Jiné organizace	Celkem	Z toho za úhradu
Krev, krevní deriváty	100	7 646	20	7 766	6 993
Sérum	3 273	19 490	2 731	25 494	7 660
Ostatní biologický materiál	213	7 066	1 278	8 557	4 454
Testování kmenů	15 187	39 555	2 088	56 830	2 176
Vyšetření fyziologických ukazatelů lidí a zvířat	168	1212	237	1 617	
Skupiny výrobků	89	3	286	378	157
Vzorky prostředí	5			5	
Kosmetika				0	
Předměty běžného užívání				0	
Dezinfekční přípravky		7	37	44	37
Přípravky pro dezinfekci a deratizaci			36	36	36
Chemické látky		2	41	43	39

Výroční zpráva 2003
6 Činnost referenčních laboratoří a pracovišť, metodické vedení

Celkem	19 035	74 981	6 754	10 0770	21 552
Procento	18,89 %	74,41 %	6,70 %	100,00 %	21,39 %

Laboratorní činnost NRL v roce 2003

Druh a počet vyšetřených vzorků

Obor: hygiena

Druh vyšetřeného materiálu	Počet vyšetřených vzorků pro:			Počet vzorků:	
	Hygienickou službu	Zdravotnická zařízení	Jiné organizace	Celkem	Z toho za úhradu
Krev, krevní deriváty	773	536	156	1 465	156
Sérum	11			11	
Ostatní biologický materiál	1 254		166	1 420	156
Testování kmenů	32		66	98	3
Vyšetření fyziologických ukazatelů lidí a zvířat	823	10	2 015	2 848	2 275
Skupiny výrobků	522	39	1 408	1 969	909
Vzorky prostředí	1 502	5	2 565	4 072	2 065
Kosmetika	15		2 203	2 218	2 218
Předměty běžného užívání	45		1 858	1 903	1 865
Dezinfekční přípravky			6	6	6
Přípravky pro dezinfekci a deratizaci				0	
Chemické látky	46	15	36	97	36
Celkem	5 023	605	10 479	16 107	9 689
Procento	31,19 %	3,76 %	65,06 %	100,00 %	60,15 %

Písemná činnost NRL v roce 2003

Obor: hygiena

Druh činnosti	Písemné vyjádření a posudky pro:				Z toho za úhradu
	MZ ČR	Hygienickou službu	Ostatní zdrav. zařízení	Jiné organizace	
Expertizní zprávy	63	308	38	2257	2462

Výroční zpráva 2003
6 Činnost referenčních laboratoří a pracovišť, metodické vedení

Vyjádření a recenze	136	104	25	180	73
Metodické pokyny a legislativa	136	13		51	
Standardní metodiky	3	5		3	

Písemná činnost NRL v roce 2003

Obor: epidemiologie a mikrobiologie

Druh činnosti	Písemné vyjádření a posudky pro				Z toho za úhradu
	MZ ČR	Hygienickou službu	Ostatní zdrav. zařízení	Jiné organizace	
Expertizní zprávy	13	53	53	160	98
Vyjádření a recenze	142	109	41	136	4
Metodické pokyny a legislativa	5	45	9	10	
Standardní metodiky		2	8	2	

Metodická činnost NRL v roce 2003

Obor: hygiena

	Akce				Celkem
	Konzultační dny	Semináře	Stáže	Pre- a postgraduální kurzy	
Počet akcí	80	44	72	294	490
Počet účastníků	1 607	1 638	194	11 125	14 564
Celkový počet dnů	58	51	252	265	626

Metodická činnost NRL v roce 2003

Obor: epidemiologie a mikrobiologie

	Akce				Celkem
	Konzultační dny	Semináře	Stáže	Pre- a postgraduální kurzy	
Počet akcí	16	74	155	227	472
Počet účastníků	1 226	3 782	971	7 605	13 584

Výroční zpráva 2003
6 Činnost referenčních laboratoří a pracovišť, metodické vedení

Celkový počet dnů	17	76	186	221	500
-------------------	----	----	-----	-----	-----

7 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

V roce 2003 byla podstatná část spolupráce zaměřena na dokončování harmonizace legislativy ČR s legislativou EU. V rámci této mezinárodní činnosti spolupracoval ústav s jednotlivými ústavy veřejného zdravotnictví v evropských zemích a s odbornými komisiemi EU, v nichž působí řada pracovníků ústavu jako experti pro jednotlivé obory. Tyto činnosti jsou detailně popsány v kapitole o práci jednotlivých odborných center.

Pro další rozvíjení mezinárodní spolupráce byly připravovány aplikace do projektů EU „Community Action in the Field of Public Health“ pro léta 2004–2006. Bylo podáno 15 projektů. Současně byly předkládány výzkumné projekty do 6. rámcového plánu výzkumu EU.

Ve Státním zdravotním ústavu pracují 4 spolupracující centra SZO.

SZO spolupracující centrum pro streptokoky WHO Collaborating Centre for Reference and Research on Streptococci

Vedoucí: MUDr. Pavla Křížová, CSc.

Do WHO v Ženevě byly předloženy podklady k prodloužení statutu WHO spolupracujícího centra pro streptokoky. Centrum pokračovalo v komplexním zajišťování mikrobiologické i epidemiologické problematiky onemocnění působených streptokoky skupiny A, streptokoky skupiny B, pneumokoky i streptokoky dalších skupin. Centrum patří mezi několik málo specializovaných laboratoří ve světě, které mají rozsáhlou sbírku sér k M a OF typizaci streptokoků skupiny A. V roce 2003 pokračovalo v typizaci kmenů izolovaných v zahraničí posílaných k dourčení a na vyžádání poskytlo referenční kmene do zahraničí. Pokračovala spolupráce na řešení prospektivní studie sledující účinnost nově vyvíjené 11valentní konjugované pneumokokové vakcíny k prevenci otitidy malých dětí. Pokračovala spolupráce na řešení projektu 5. rámcového programu EU „Strep-EURO“.

SZO spolupracující centrum pro mykobakteriální infekce WHO Collaborating Centre for Bacteriology of Tuberculosis

Vedoucí: MUDr. Marta Havelková

Centrum se účastnilo práce v následujících skupinách a projektech:

- v pracovní skupině WG NTM (Working Group of Non-tuberculous Mycobacteria of the Bacteriology and Immunology Section of the WHO/IUATLD) týkající se výskytu a významu netuberkulózních mykobakterií. Koordinátor Dr. Nuria Martín-Casabona, Hospital Universitari Vall d'Hebron, Barcelona, Španělsko,
- v pracovní skupině pro rozšíření DOTS (DEWG – DOTS Expansion Working Group) a v její podskupině Subgroup on Laboratory Capacity Strengthening (SLCS), koordinátor Dr. Mario Raviglione, WHO,
- v projektu Drug susceptibility testing (DST) – Quality Control in DST – organizátor Supranacionální referenční laboratoře WHO/IUATLD, Antverpy, Belgie, Prof. F. Portaels.

Global Project WHO on Antituberculosis Drug Resistance Surveillance in the World

Funkce: Člen pracovní skupiny

Zahraniční partner: WHO, Ženeva, Švýcarsko, GTP – Global Tuberculosis Programme, Stop TB Department, DRS Unit, Ariel Pablos-Mendéz, M. D., M. P. H.

Začátek účasti, plánovaná doba účasti: 1995 – doposud, projekt bude pokračovat i v budoucnosti.

Další informace: vedoucím projektu byl od r. 1997 Marcos Espinal, M. D., t. č. je jím Mohamed Azíz, M. D., výsledky publikovány v reportech WHO 1–3.

Global Project WHO/IUATLD on Network of Supranational Reference Laboratories

(IUATLD – International Union Against Tuberculosis and Lung Diseases)

Funkce: Vedoucí Supranacionální referenční laboratoře

Zahraniční partner: za WHO viz výše, za IUATLD do r. 1998 Laboratory Centre for Disease Control, Ottawa, Kanada, Dr. Adalbert Laszlo, od r. 1999 Prince Leopold Institute of Tropical Medicine, Antverpy, Belgie, Prof. Francoise Portaels.

Začátek činnosti: 1996 – doposud, projekt pokračuje i v budoucnosti.

SZO spolupracující centrum pro výzkumy Borreliózy

WHO Collaborating Centre for Reference and Research on Borreliosis

Vedoucí: RNDr. Dagmar Hulínská, CSc.

Úkolem pro WHO byla izolace, uchování a typizace kmenů *B. burgdorferi* sensu lato, endemických v našem regionu, a použití našich endemických antigenů v sérologickém testu ELISA, což má přinést spolu s konfirmací námi zavedenými Western bloty (dle doporučení CDCP) vyšší specifitu a sensitivitu testů. Spolupráce s CDCP, Atlanta (účast v Edit. Board Emerging Infectious Diseases, poskytnutí monoklonálních protilátek a typizovaná kontrolní séra) a s dalšími ústavu v USA (SUNY, Stony Brook, NY Medical College, Valhalla, New Jersey Medical University) umožňuje výměnu poznatků, organizování seminářů, konferencí a školení na národní a mezinárodní úrovni (chystaný NATO workshop).

Spolupracující centrum Světové zdravotnické organizace pro choroby z povolání (WHO Collaborating Centre in Occupational Health).

Vedoucí: Prof. MUDr. M. Cikrt, DrSc.

Činnost v roce 2003

Centrum HPNP je Spolupracujícím centrem Světové zdravotnické organizace pro pracovní lékařství. Světová zdravotnická organizace potvrdila redesignaci centra na další

Výroční zpráva 2003
7 Mezinárodní spolupráce

čtyři roky. Centrum pokračuje v plnění úkolů v rámci Programu celosvětového výzkumu v pracovním lékařství na roky 2002–2005, který koordinuje SZO ve čtyřech projektech:

- Task Force 1: Guidelines for categorization of work activities on the basis of health risk assessment (zodpovídá MUDr. J. Baumruk).
- Task Force 4: Monitoring of respiratory effects in workers occupationally exposed to asbestos (zodpovídá as. MUDr. J. Lebedová).
- Task Force 7: Musculoskeletal disorders – evaluation of exposure and detection of health effects (zodpovídá MUDr. J. Hlávková).
- Task Force 15: National surveillance of the incidence of occupational diseases in the Czech Republic (zodpovídá MUDr. P. Urban, CSc.).
- WHO/HQ OEH byl předán přehled nemocí z povolání hlášených v České republice v roce 2002.
- Centrum působí jako focal point Mezinárodního programu chemické bezpečnosti (IPCS). V rámci toho se podílí na připomínkování dokumentů WHO/IPCS, jako jsou Environmental Health Criteria (EHC) a Concise International Chemical Assessment Documents (CICAD).

V rámci mezinárodní spolupráce ve vědě a výzkumu bylo řešeno 16 mezinárodních projektů.

Mezinárodní projekty řešené v roce 2003

dr. Bourek	Projekt Leonardo da Vinci
dr. Brůčková	Euro HIV: EHIDS
dr. Brynychová	The Occurrence, detection and Treatment of Adenovirus Infektion in Patiens Undergoing allogenetic Stem Cell Transplantation
Prof. Cikrt	Working Life and EU Enlargement
dr. Karpíšková	FOOD PCR
dr. Kožíšek	Web-based European Knowledge Network on Water
doc. Kříž B.	Climate Change and Adaptation Strategies for Human Health in Europe
doc.Kříž B.	Quality of Life and Magement of Living Resaources
dr. Křížová	MenNet- Impact of Meningococcal Epidemiology and Population Biology on public Health in Europe
dr. Křížová	Strep-EURO Severe <i>Streptococcus pyogenes</i> Infektions in Europe
dr. Křížová	DG SANCO EU-IBIS
dr. Kubínová	Determinants of Cardiovascular Disease in Central and Eastern Europe
dr. Rössner	Chromosomes & Canser
dr. Sovinová	Integrating Health Promotion Interventions for Hazardous and Harmful alcohol Consumption into Primary Health Care Professionals Daily Work
dr. Souček	Studie vlivu genetických faktorů na vznik rakoviny prsu
dr. Vojtíšek	Změny propustnosti bariéry krev-mozek vůči kovům pod vlivem záření mobilního telefonu

8 PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Výsledky publikační činnosti pracovníků SZÚ byly průběžně zpracovávány a ukládány do databáze Personální bibliografie SZÚ ve Středisku vědeckých informací. Dlouhodobě jsou sledovány časopisecké články, monografické práce (knihy, učebnice, skripta, sborníky) a analytické práce v monografiích (kapitoly v knize, stati ve sbornících) na klasických i elektronických nosičích, od r. 2002 i elektronické dokumenty se vzdáleným přístupem (práce uveřejněné na Internetu). Část zpracovaných záznamů bude v r. 2004 nahlášena do databáze Informačního systému VaV – Rejstříku informací o výsledcích (RIV), ve kterém jsou evidovány a zpřístupňovány informace o publikační činnosti vztahující se k projektům výzkumu a vývoje a výzkumným záměrům podporovaným z veřejných prostředků v ČR.

Celkem bylo zpracováno 528 záznamů prací publikovaných v roce 2003 (práce r. 2002 byly postupně doplněny na 501 prací). Záznamy prací byly hlášeny pracovníky SZÚ nebo průběžně doplňovány z primárních dokumentů a bibliografických databází (Bibliographia Medica Čechoslovaca a PubMed).

Tabulka č. 1 vyjadřuje autorský podíl jednotlivých center a odborných pracovišť na publikační činnosti v r. 2003 (39 prací je výsledkem spolupráce autorů z více center/pracovišť). Nejsou zde uvedeny závěrečné grantové zprávy.

Z celkového počtu 299 článků publikovaných v časopisech bylo 44 článků zveřejněno v impaktovaných časopisech (celkem v 32 titulech časopisů s impact factorem).

Bibliografické záznamy publikační činnosti pracovníků SZÚ za r. 2003 a záznamy dodatečně doplněné za r. 2002 budou jako každoročně uveřejněny ve zvláštním čísle časopisu Acta hygienica, epidemiologica et microbiologica Personální bibliografie SZÚ 2002/2003. Text zvláštního čísla bude také dostupný na www stránkách Střediska vědeckých informací SZÚ na adrese <http://www.szu.cz/svi/ahem.html>.

Autorský podíl center/odborných pracovišť na publikační činnosti v r. 2003

		CEM	CHŽP	CPŘ	CŘKZ	CZŽP	HPNP	OBI	SVI	Celkem
Článek v časopise	ČR	159	34	10	0	17	31	16	1	268
	Zahr.	20	5	2	0	7	12	5	1	52
Monografie	ČR	4	3	4	0	4	1	1	1	18
	Zahr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stáť ve sborníku	ČR	31	39	16	7	12	36	8	0	149
	Zahr.	21	5	8	4	5	14	1	0	58
Stáť v knize	ČR	0	3	0	0	10	1	0	0	14
	Zahr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Elektronický dokument	ČR	1	1	4	0	0	2	0	0	8
	Zahr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	ČR	195	80	34	7	43	71	25	2	457
Celkem	Zahr.	41	10	10	4	12	26	6	1	110

Výroční zpráva 2003
8 Publikační činnost

Celkem		236	90	44	11	55	97	31	3	567
--------	--	-----	----	----	----	----	----	----	---	-----

9 EDIČNÍ ČINNOST

Finanční plnění ediční a audiovizuální činnosti

Ediční a dramaturgická rada SZÚ se sešla 4.12.2002, aby projednala a schválila ediční plán na rok 2003. Odborná skupina plnila ediční plán na základě přidělených finančních prostředků.

Finanční limit: 3 400 000,- Kč

Finanční plnění edice + video 3 397 467,- Kč

Edice	Kč
Letáky	755 357,-
Brožury	1 503 429,-
Plakáty	184 470,-
Ostatní	254 214,-
Příspěvek na ZOP	200 000,-
edice celkem	2 897 467,- Kč
Video	Kč
Videopořad	300 000,-
Příspěvek na videopořad v rámci NPPZ	200 000,-
Video celkem	500 000,- Kč

V roce 2003 bylo vydáno:

- 9 letáků
- 10 brožur
- 4 plakáty
- 2 ostatní

25 titulů celkem

Tituly jednotlivých neperiodických publikací vydaných v roce 2003 – viz příloha.

Distribuce publikací do zdravotnických a školských zařízení probíhala především prostřednictvím zdravotních ústavů se sídlem v krajském městě.

Audiovizuální činnost

Realizace

V roce 2003 byl realizován 1 videopořad. Titul videopořadu vyrobeného v r. 2003 – viz příloha.

Činnost videopůjčovny

Nabídka videopořadů k půjčování i ke koupi probíhá prostřednictvím videokatalogu SZÚ, který je rozesílán na zdravotnická a další zařízení i jednotlivým zájemcům.

Celkem bylo zdarma zapůjčeno 426 videokazet

Celkem bylo rozdáno 130 videokatalogů

Okruh zájemců: zdravotní ústavy, OHS, KHS, školská a zdravotnická zařízení, obvodní a městské úřady, školské úřady, pedagogicko-psychologické poradny, nadace, dětské domovy, občanská sdružení, vojenské útvary, vězeňská služba, lékaři, firmy, soukromé osoby a další.

Činnost prodejny videopořadů

Prodáno přes GRANT-Videopřepis, s. r. o., na základě písemné smlouvy se SZÚ a nekomerčních cen, schválených EO SZÚ 124 kusů.

Přehled prezentace videopořadů a statických upoutávek

- Účast videopořadů na přehlídkách
- Festival Křišťálové srdce Poděbrady, 27.5.2003–30.5.2003
- Videopořady zařazené k promítání: Výzva aneb Cesta, která nekončí
Obrázky z dětství V.
- Seminář a videoprojekce kino MAT, 25.11.2003
- Pro pracovníky oddělení podpory zdraví na zdravotních ústavech

Příloha


Seznam neperiodických publikací a videopořadů vydaných v roce 2000

Letáky:

Chronické záněty horních cest dýchacích
Rehabilitační cvičení při chronickém zánětu průdušek a astmatu
Jak zařídit bezbariérový byt
Mléko a mléčné výrobky
Životaspráva pro otělé děti
Jak pečovat o dítě v nemoci
Umělé oplodnění a rady ženám
Nastávající maminka a tatínek v porodnici
Způsoby úpravy potravin – grilování
Dieta po infekční mononukleóze a infekční žloutence
Sinice a vodní rekreace
Desatero správného výběru čističe vzduchu
S kouřením nezačínat vůbec
Alkohol a rizika
Svrab
Jak se chránit před průjmovým onemocněním
Pozor na hluk
Cvičení pro děti při vadném držení těla
Jak chránit děti před návykovými látkami
Desatero rad k ochraně před mykotoxiny

Brožury:

Životaspráva při osteoporóze
Výživová doporučení WHO
Lucinka ráda mlsá
Rodičům mentálně postižených dětí
Evropský akční plán o alkoholu
Jak účinně čelit bolestem zad
Ergonomické požadavky na pracovišti s obrazovkou
Pracovní místo a zdraví



Výchova ke zdraví

Videokatalog

Plakáty:

Mytí rukou – základní prvek osobní hygieny

Světový den bez tabáku

Mikroklima uvnitř budov

Práce v horkém prostředí

Výživová pyramida

Světový den srdce

Videopořady:

Obrázky z dětství III.

Aby mohly sloužit II.

Tekutiny v životě člověka

10 STATUT STÁTNÍHO ZDRAVOTNÍHO ÚSTAVU

viz www.szu.cz/Menu1/statut.pdf